

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

JOANNIS
TRITHEMII
ABBATIS SPAN-
HEYMENSIS, &c.

De
SEPTEM SECUN-
deis, id est, intelligentiis, sive Spiritibus
orbes post Deum moventibus.

LIBELLUS,

*Multa scituq; digna, mira brevitate in se com-
plectens arcana,*

IMP. DIVO MAXIMILIANO
Aug. Pio, sapienti dicatus, ex Archetypo
anno 1545. conscriptus, & denuo
editus.

ARGENTORATI,
SUMPTIBUS LAZARI ZETZNERI,
Anno M. DC. XIII.

IOANNIS TRITHE-
MII ABBATIS SPANHEY-
mens. Libellus de intelligentiis cœli-
stibus, orbes post Deum gu-
bernantibus.

VEterum sententia est plurimorum, sa-
pientissime Cæsar, mundum hunc in-
feriorem ordinatione primi intelle-
ctus, qui Deus est, per secundas intel-
ligentias gubernari, quorum opinioni conciliator assentiens Medicorum dicit, septem Pla-
netis, spiritus septem à principio cœli & terræ præfectos. Quorum unusquisque mundum
annis gubernat trecentis quinquaginta qua-
tuor mensibusque ex ordine quaternis. Huic
positioni complures viri doctissimi hætenus
præbuere consensum. quam ego non asse-
rendo, sed referendo duntaxat fa-
cio tuæ Maiestati Sacratiss.
manifestam.

PRI-

PRIMUS Angelus, siue spiritus Saturni vocatur Orisiel, cui Deus mundū à principio creationis gubernandum cōmisit, cœpitq; regimen illius 15. die mensis Martij, anno mūdi primo,

Orisiel.

et durauit annis 354. mensibus quatuor. Orisiel autem nomen est officij, non naturæ, spiritui ratione actionis attributū, sub cuius regimine homines fuerunt rudes & agrestes, more bestiarum in solitudine commorantes. Quod mea non indiget probatione, cum ex textu Genesios omnibus sit manifestum.

Secundus mundi gubernator est Anael, spiritus Anael.

Veneris, qui post Orisielem regere cœpit suis influxibus Planeta, anno mundi 354. mense quarto, hoc est 24. die mensis Iunij, & mundū gubernauit annis 354. mensibus quatuor, usq; ad annum orbis conditi 780. calculanti patet, etatē. Sub huius regimine Anaelis homines cœperunt esse cultiores, domusq; cōstituerē & urbes, artes inuenire manuales, opus texturū, lanificiū, huiusq; similia, carnis quoq; voluptatibus per amplius, indulgere, uxoresq; sibi pulchras assumere, Deū obliuisci, & à naturali simplicitate in multis recedere, ludosq; cantilēas inuenire, cithara canere, & quicquid ad Veneris pertinet rationē & cultum excogitare, durauitq; ista in hominibus lasciuia vita ad diluuiū, sumens argumentū prauitatis suæ.

Tertius Zachariel Angelus Iouis mundum cœpit gubernare, anno creationis Cœli & Terre, 880. mense 8. hoc est, 26. die mensis Octobris, &

Zachu

gubernavit mundū annis 354. mensib. quatuor, usq; ad annos conditi orbis 1063. inclusivè. Sub cuius moderatione homines primum sibi Dominum in alterutrum usurpare cœperunt, venationes exercere, tentoria facere, & corpora variis indumentis exornare, factaq; est magna inter bonos malosq; divisio, bonis invocantibus Deum, sicut Enoch, quem transtulit Dominus, malis autē post carnis illecebras discurrentibus. Cœperunt etiam homines sub huius Zachariæ regimine magis civiliter vivere, legesq; patrium, māsuescere à feritate priori, sub eius quoq; ducatu. Adam primus homo fuit mortuus cuncta posteritati relinquēs testamentū necessario moriēdi. Varia deniq; hoc tēpore ad inventiones hominū & artes emerferūt, sicuti historiographi clarius expresserūt.

Raphael.

Quartus mundi rector fuit Raphael, spiritus Mercurij, qui cœpit anno creationis cœli & terræ 1063. February die 24. & præfuit annis 354. mensibus quatuor, & duravit eius dominiū usq; ad annos mundi 1417. & mensem quartum. Hisce temporib. scribaria primò fuit inventa, & literæ primò ad modū seu formam arborū atq; plantarum excogitata, quæ tamen postea cum tempore & cultiorē sumpsere ornatū, & characterū faciē ad suū gentes arbitriū mutaverūt. Musicalium quoq; instrumentorū usus sub regimen huius Raphaelis multiplicari cœpit, & mercantiarū primum fuit commutatio per homines ad inventa. Navigandi quoque rudis audacia his temporibus primò fuit præsumpta, & alia id genus multa.

Quintus

♄ ♃ ♀ ☉ ♀ ♀ ♄

A	18	A	19	A	20	A	21	A	22	A	23	A	24
b	19	b	20	b	21	b	22	b	23	b	24	b	25
c	20	c	21	c	22	c	23	c	24	c	25	c	26
d	21	d	22	d	23	d	24	d	25	d	26	d	27
e	22	e	23	e	24	e	25	e	26	e	27	e	28
f	23	f	24	f	25	f	26	f	27	f	28	f	29
g	24	g	25	g	26	g	27	g	28	g	29	g	30
h	25	h	26	h	27	h	28	h	29	h	30	h	31
i	26	i	27	i	28	i	29	i	30	i	31	i	32
k	27	k	28	k	29	k	30	k	31	k	32	k	33
l	28	l	29	l	30	l	31	l	32	l	33	l	34
m	29	m	30	m	31	m	32	m	33	m	34	m	35
n	30	n	31	n	32	n	33	n	34	n	35	n	36
o	31	o	32	o	33	o	34	o	35	o	36	o	37
p	32	p	33	p	34	p	35	p	36	p	37	p	38
q	33	q	34	q	35	q	36	q	37	q	38	q	39
r	34	r	35	r	36	r	37	r	38	r	39	r	40
s	35	s	36	s	37	s	38	s	39	s	40	s	41
t	36	t	37	t	38	t	39	t	40	t	41	t	42
u	37	u	38	u	39	u	40	u	41	u	42	u	43
x	38	x	39	x	40	x	41	x	42	x	43	x	44
y	39	y	40	y	41	y	42	y	43	y	44	y	45
z	40	z	41	z	42	z	43	z	44	z	45	z	46
W	41	W	42	W	43	W	44	W	45	W	46	W	47

Attribuimus septem Planetis alphabetica singula ex numeris post duodecim signa restantibus. Et nota quando in oratione litera geminatur, non scribitur bis eius numerus, sed semel & superius punctuatur.

29

Sextum & ultimum Polygraphia nostra librum
 ad calcem Deo miserante perduximus, in quo cū
 stellis errantibus sermonem concludentes, in certis le-
 ctorem punctis pramonemus. Primo, ut quotiens al-
 phabeto utitur cuiuslibet signi vel planete, chara-
 cterem siue notam eiusdem prudenter apponat, ge-
 minae utilitatis gratia. Per hoc enim nimius labor
 aufertur amico Lectori, & manebit in secreto myste-
 rium, dum industria quicūq; ignarus, tabulam nu-
 meris scriptam & signorum vel planetarum chara-
 cteribus prae notatam ad Astronomiae rationem per-
 tinere putabit, & nihil penitus mysterii latere suspi-
 cabitur. Nam ea de causa non ab unitate materiae
 officialem literis, sed à distante suscepimus, ne suspi-
 cionis notam alicui praeberemus. Prudentia nihilo-
 minus adhibenda est scriptoribus, quoniam Lector as-
 stutus, qui de suspitione latentis tangitur, si officium
 unius numeriprehenderit, totum alphabetum
 facile supputabit. Secundo memento quisquis huius
 rei cupis esse sagax operator, ut quotiens in dictione
 qualibet litera geminatur, ut saepius fit, non scriba-
 tur nisi semel & superius puncto notetur. Vt exempli
 gratia volo de alphabeto arietis scribere Ioannes,
 non duplico 18. quod est n, sed scribo sic 14. 16. 7. 18. 10.
 23. vel abbas. 6. 7. 6. 23. Ioannes, abbas, ut omnis nota
 suspitionis auferatur. In similibus cautela est simili-
 agendum, quia nisi operator sit industria praeditus,
 noveritq; ex parvis invenire maiora, non erit ido-
 neus

*neus cui hac minima nostra debeant aperiri. Non
 passim omnibus omnia sunt communicanda, maxi-
 me quorum ad bonum & malum est convertibilis
 usus. Ea nos consideratione rationabiliter moti, plu-
 ra in his sex Polygraphia libris volentibus scire ma-
 nifeste tradidimus, sed multo plura sub manifestis
 arcana latere permisimus. Clavem denique totum
 enucleantem opus conscripsimus, quemadmodum
 sit in singulis metaphoris intelligendum, quam ta-
 men quorundam consilio domi latere iussimus, ut
 studiosis materia non desit exercendi memoriam, &
 reprobis auferatur causa sciendi ea, quibus bene u-
 ti non sunt voluntarii. Latent in singulis passibus
 plura mysteria, & quanto ex his maiora inveneris,
 tanto restant ampliora invenienda. Via paratur
 incipientibus, in qua proficientibus non erit diffi-
 le successu temporis invenire multa & rara & ma-
 xima. Hic discet Latine scribere, qui nesciebat, &
 cuncta voluntatis suae mysteria sermone prudenter
 involvere peregrino. Verum ut non suatantum in-
 telligere queat mysteria, quae involvit idiota, sed a-
 pertum quoque sermone cuius eatenus semper fu-
 it ignarus, negotium est non magni laboris, si para-
 phrastes nostram in hoc volumine fuerit plenè
 affectus intentionem. Latent enim sub cortice nu-
 clei Steganographiae nostrae iusta ratione sepulti,
 ne blatteronibus patefiant indignis. Opera de-
 nique fuerat precium ut opus alterum alteri non*

preiudicaret, sed jus suum unicuique distribueretur
 inviolatum. Anchoram post longam navigationem
 fatigati hîc, salo sub nomine Jesu Christi Salvatoris
 fidelium infigimus vicesima prima die mensis Mar-
 tij, Anno Dominice natiuitatis, millesima quingen-
 tesimo octavo, indictione Romanorum undecima
 Paapoli Francorum orientalium civitate, quam
 & Wirciburg & Herbiopolim
 vocant.

F I N I S.

putabantur. Videlicet Phonoreus, qui leges & iudicia primus apud Græcos instituit, Sol, Minerva, Phonoreus.
Ceres, Serapis apud Aegyptios, & alii complures.

Ordine undecimo Raphael spiritus Mercurii iterum mundi regimen suscepit prima die mensis Iulii anno mundi 3543. mense 4. & præsuit annis 354. mensibus 4. usque ad annum creationis Cæli & terræ 3897.

& 8. mensem. His vero temporibus, ut clarè patet ex veterum historiis, homines sapientiæ operam magis dederunt, inter quos fuerunt ultimi clarissimi viri

Mercurius, Bacchus, Omogyrus, Isis, Inachus, Argus, Apollo, Cecrops, & cōplures alii, qui suis inventionibus & mundo tunc profuerunt & posteritati. Variè quoque his temporibus superstitiones in cultura idolorum per homines fuerunt institutæ, incantationesque

& artes imaginum diabolicarum mirum in modum auctæ, & quicquid subtilitatis & ingenii Mercurio ex more attribuetur, tunc temporis agebatur.

Moses Hebræorum dux sapientissimus, multarum rerum & artium peritus, veri & unitus Dei cultor, Moses.

Hebræorum populum à servitute Aegyptiorum in libertatem vindicavit. Hoc etiam tempore Ianus in Ianus.

Italia primus regnavit, post quē Saturnus, qui stercore agros pinguari docuit, & pro Deo habitus fuit.

Circa hoc tempus Cadmus literas Græcas invenit & Carmentis filia Evandri Latinas. Deus omnipotens Cadmus inventor
literarum
Græcarum.

sub regimine huius Raphaelis Angeli Mercurii legē populo suo per Moysen dedit in scriptis, quæ Christi Legis
divinæ
enun-
ciatio.
future natiuitati in carne testimonium reddit manifestum

nifestum. Mirabilis quoque in mundo religionū fuit suborta diversitas. Multa quoque his temporib; floruerunt Sybilla, propheta, Arioli, Aruspices, Magi, Vates, ut Sybilla Erythrea, Delphica, Phrygiaque cum ceteris.

Dodecimo autē ordine mūdū denuo regere coepit Samael Angelus Martis. 2. die mensis Octobris anno mundi 3892. mense 8, duravitque regimen eius annis 354. mensib; 4. usque ad annos 4252. Sub cuius regimine fuit magnum illud ac fumosissimum excidium Troianū in Asia minore, factaque est Monarchia multorumque Regnorum admiranda mutatio & multitudo de novo civitatum institutio, ut Parisiensium, Moguntiarum, Carthaginis, Neapolis, & aliarum multarum. Multa etiam regna de novo fuerunt exorta, ut Lacedaemoniorum, Corinthiorum, Hebraeorum & complura alia. Maxima fuerint his temporibus in toto mundo bella & praelia Regum & gentium, variegatae mutationes Imperiorum. Veneti ab hoc tempore ex Troianis computant initium & gentis suae & urbis. Et notandum, quod & alienationes plurimae tam in Europa quam in Asia suam praetendunt originem se sumpsisse à Troianis, quibus tantum accommodare fidei duxi, quantum ipsi veritatis mihi sufficienti testimonio poterunt persuadere. Frivola sunt quae afferunt de sua nobilitate & antiquitate, volentes palam gloriari, quasi non fuerint in Europa gentes, ante Troianorum excidium, nullusque inter ipsos Troianos ignobilis. Item sub huius planctus imperio Saul primus Iudeorum factus

Excidium

Troianum.

Parisius.

Moguntia.

Venetorum
origo.

End.

Etus

Et fuit Rex, posteaq, Daniel, cuius filius Rex Salomon, templum Dei veri totofamosissimum in mūdo in Hierusalem construxit, hinc spiritus Dei prophetas suos ampliore lumine gratiæ suæ illustrans, non solum de futura incarnatione Domini Salvatoris, sed & alia multa predicere fecit, ut sanctæ testantur historiæ, inter quos fuerunt Nathan propheta David Regis, Gad, Asaph, Achias, Semeias, Asarias, Anan cū plurib. aliis. Homerus Homerus Poeta Græcus Trojanus scriptor excidii, Dares Phrygius, Dictis Cretensis, qui excidio ipsi interfuerunt, & similiter descripterunt, fuisse leguntur his temporibus in humanis.

Ordine tertio decimo, Gabriel spiritus Lune denovo regimen mundi suscepit 30. die Ianuarii anno ab origine universi 4252. & præsuit imperio suo annis 354. mensib. 4. usq, ad annū mundi 4606. & mensē 4. Helias.
Helisius.
Lycurgus. Isto autem tempore plures apud Hebræos claruerunt prophete, Helias uidelicet, Heliseus, Micheas, Abbas, & alii complures. Erantq, variæ regni Hebræorū mutationes. Lycurgus iura & leges dedit Lacedæmonis. Capetus Sylvius, Lyberius, Sylvius Romul^{us} Sylvius, Præas Sylvius, Numitor, Italia Reges sub huius moderamine spiritus floruerunt, plura etiam regna sub eo nova sumpserunt initia, ut Lydorum, Medorum, Macedonum, Spartanorū & aliorum. Occasus
Monarchiæ Assyriorum. Monarchia Assyriorum in Sardana-palo defecit. Similiter & regnum Macedoniorum consinitur. Variæ hominib. impositæ sunt leges, & veri Dei cultus negligitur, falsorum deorum religio nimis propagatur. Urbs Roma sub imperio huius spi-

Septem fa-
piētes Grae-
ciae.

Romulus.
Noma
Pomp.
Ezechias.

Nabuchod-
onoz.

Scedechias

Hieremias.

Evil.

Persarum
Monar-
chia dele-
vit Assyri-
orum.

ritus construitur anno 1484. qui fuit annis regimi-
nis ipsius Gabrielis in ordine 239. defecitq; regnum
Sylviorum Italiae, & Romanorum incepit. His etiā
temporibus Thales, Solon, Chilon, Periander, Cleo-
bolus, Bias & Pittacus septē sapientes in Graecia cla-
ruerunt, & ex hinc philosophi & poetae in precio ha-
beri cœperunt. Imperavit autem Romae primus ur-
bis conditor Romulus annis 37. fratricida & cultor
seditionis. Post quē Numa Pomp. annis 42, qui cultū
Deorum ampliavit, tempore Ezechiae Regis Iudeo-
rum magna in pace regnū continuū. Circa finē gu-
bernationis huius spiritus Lune Nabuchodonosor
Rex Babylonie Hierusalē cepit, & destruxit Sede-
chiā Regē, & omnē populū abduxit captivū. Hiere-
mias propheta clauit, qui hoc praeclixit excidium.
Similiter & ex Babylon futuram liberationem.

Post Gabrielem 14. imperiū mundi iterū assumpsit
Michael spiritus Solis qui cœpit prima die mensis
Maii, anno mundi 4606. mense 4. rexitq; mundū in
ordine suo annis 354. usq; ad annum conditi orbis
4960. & menses 8. In tempore huius regiminis Evil-
Merodach Rex Babylonis libertatem & regē populo
restituit Hebraeorū, ad directionem Michaelis, qui,
ut Daniel scribit, pro populo stetit Iudeorum, cui à
Deo fuerant commissi. Itē hisce tēporib. Monarchia
regni cœpit Persarū, cuius Rex primus Darius, &
secundus Cyrus regnū illud Babylonie potentissimū
in dieb. Balthasar, (ut Daniel & propheta predixe-
rūt) funditus destruxerūt. Claret his tēporib. Cu-
mana

Quintus gubernator mundi fuit Samael, angelus Martis, qui cœpit 26. die mensis Iunii, anno mûdi 1417. gubernavit mundū annis 354. mensibus 4. usq; ad annum 1771. menscm 8. Sub cuius regimine Martis naturā homines fuerunt imitati. Item sub moderatione huius Samaelis, diluviū fuit universale, anno mûdi 1656. sicuti ex Genescos clare patescit historia. Et notandū, quod veteres tradiderunt philosophi, quoties Samael spiritus Martis rector est orbis, toties Monarchia notabilis alteratio surgit. Religioncs variantur & secta, mutantur leges, principatusq; ad extrancos transferuntur & regna, quod ex historiis per ordinē facile possumus invenire. Verrū non statim à principio regiminis Samael hunc manifestat sui moris affectū, sed posteaquā gubernationis suæ medium excesserit quod idem de aliorū planetarū spiritib; est intelligendum, ut in historiis patet, qui omnes secundum proprietates nature astrorum suorum, insuunt & operantur ad inferiora mundi huius.

Sextus mundi gubernator Gabriel Angelus Luna, Gabriel qui cœpit post Samaelem Martis, 28. die mensis Octobris, anno mûdi 1771. mense 8. & gubernavit orbem, 354. annos, menses 4. usq; ad ann s mûdi, 2126. His temporibus rursus multiplicati sunt homines, & varias condiderunt urbes. Et notandū, quod Hebrei dicunt diluviū factum, anno mundi, 1656. sub regimine Martis. Sed septuaginta interpretes Isidorus & Beda confirmant illud factū, anno 2242. sub

ritus constructur anno 1484. qui fuit annis regimi-
 nis ipsius Gabrielis in ordine 239. defecitq; regnum
 Sylviorum Italiae, & Romanorum incepit. His etiā
 temporibus Thales, Solon, Chilon, Periander, Cleo-
 bolus, Bias & Pittacus septē sapientes in Græcia cla-
 ruerunt, & ex hinc philosophi & poeta in precio ha-
 beri cœperunt. Imperavit autem Roma primus ur-
 bis conditor Romulus annis 37. fratricida & cultor
 seditionis. Post quē Numa Pomp. annis 42, qui cultū
 Deorum ampliavit, tempore Ezechie Regis Iudeo-
 rum magna in pace regnū continuavit. Circa finē gu-
 bernationis huius spiritus Lune Nabuchodonosor
 Rex Babylonie Hierusalē cepit, & destruxit Sede-
 chias Regē, & omnē populū abduxit captivū. Hiere-
 mias propheta claruit, qui hoc prædixit excidium.
 Similiter & ex Babylon futuram liberationem.

Post Gabrielem 14. imperiū mundi iterū assumpsit
 Michael spiritus Solis qui cœpit prima die mensis
 Maii, anno mundi 4606. mense 4. rexitq; mundū in
 ordine suo annis 354. usq; ad annum conditi orbis
 4960. & menses 8. In tempore huius regiminis Evil-
 Merodach Rex Babylonis libertatem & regē populo
 restituit Hebraorū, ad directionem Michaelis, qui,
 ut Daniel scribit, pro populo stetit Iudeorum, cui à
 Deo fuerant commissi. Itē hiscē tēporib. Monarchia
 regni cœpit Persarū, cuius Rex primus Darius, &
 secundus Cyrus regnū illud Babylonie potentissimū
 in dieb. Balthasar, (ut Daniel & propheta prædixe-
 rūt) funditus destruxerūt. Claret his tēporib. Cu-

mana

Quintus gubernator mundi fuit *Samael*, angelus Martis, qui cepit 26. die mensis Iunii, anno mūdi 1417. gubernavit mundū annis 354. mensibus 4. usq; ad annum 1771. mensē 8. Sub cuius regimine Martis naturā homines fuerunt imitati. Item sub moderatione huius Samaelis, diluviū fuit universale, anno mūdi 1656. sicuti ex Genescos clare patescit historia. Et notandū, quod veteres tradiderunt philosophi, quoties Samael spiritus Martis rector est orbis, toties Monarchiæ notabilis alteratio surgit. Religionēs variantur & sectæ, mutantur leges, principatusq; ad extraneos transferuntur & regna, quod ex historiis per ordinē facile possumus invenire. Verū non statim à principio regiminis Samael hunc manifestat sui moris affectū, sed posteaquā gubernationis suæ medium excesserit quod idem de aliorū planetarū spiritib; est intelligendum, ut in historiis patet, qui omnes secundum proprietates naturæ astrorum suorum, influunt & operantur ad inferiora mundi huius.

Sextus mundi gubernator *Gabriel* Angelus Luna, qui cepit post Samaelem Martis, 28. die mensis Octobris, anno mūdi 1771. mense 8. & gubernavit orbem, 354. annos, menses 4. usq; ad annū mūdi, 2126. His temporibus rursus multiplicati sunt homines, & varias considerunt urbes. Et notandū, quod Hebrei dicunt diluviū factum, anno mundi, 1656. sub regimine Martis. Sed septuaginta interpretes Isidorus & Beda confirmant illud factū, anno 2242. sub

gubernatione spiritus Luna Gabrielis, quod & mihi veritati magis videtur consentaneum multiplicatione, quam exprimere non est presentis temporis.

Michael.

Septimus mundi gubernator Michael fuit, Angelus Solus, qui cepit 24. Februarii, anno mundi secundum communem supputationem 2126. & gubernavit orbem annis 354. menses quatuor, usque ad annum

Regum
origo.

atatis mundi, 2480. menses. 4. Sub Angeli Solis regimine sicuti historia consonant veritati Reges inter mortales primum esse coeperunt, inter quos Nemroth primus libidine dominandi super socios imperium tyrannidis invasit. Cultus quoque Deorum stultitia hominum institutus fuit, & tennes suos adgrare principes ut Deos coeperunt, Varia etiam arte hoc tempore per homines fuerunt inventa: scilicet Mathematica, Astronomia, Magia, & unius Dei cultus diversus cepit exhiberi creaturis, & veri cognitio Dei per superstitionem hominum, in oblivione paulatim devenit. His quoque temporibus Architectura inventa est, & coeperunt homines politioribus uti & moribus & institutis.

Idololatriz
scaturigo.

Octavo de hinc ordine rursus Orisiel Saturni Angelus, mundum gubernare cepit 26. die mensis Iunii, anno ab origine mundi 2480. menses quatuor, annisque 364. & mensibus quatuor, orbem secunda vice gubernavit, usque ad annum mundi 2834. mensumque octavum. Sub huius gubernatione Angeli, multiplicatae sunt gentes, divisa terra in Regiones, instituta, multa regna, Turris Babel constructa,

Et, linguarum facta confusio, homines in omnem sunt terram dispersi, cœperuntq; homines terram accuratius colere, agros instituere, frumenta serere, vineas plantare, arbores infodere, & quicquid ad vitum vestitumq; pertinet, diligentius acquirere. Ab isto tempore primum inter homines fieri cœpit nobilitatis discretio, quando viri & moribus & ingenio reliquos excellentes insignia gloriæ a maioribus terre pro meritis susceperant. Hinc primum orbis totus in hominum notitiam devenire cœpit, cum ubique multiplicatis gentibus, & multa oriebant regna. & variæ sunt linguarum differratiæ sub secuta.

Nono autem ordine mundum rursus gubernare inchoavit Anael spiritus Veneris 29. die Octobris, anno creationis Cœli & terræ 2834. mense 8. & præfuit annis 354, mensibus 4. usq; ad annū mundi 3189. His temporib. homines Deum verū oblivioni tradentes, mortuos & eorum statuas pro Deo colere & honorare cœperūt, qui error plus quā duob. millib. mundū occupavit annis. Introducentes curiosos corporis ornatus, & varia genera musicalium instrumentorum, homines rursus libidinem & voluptatē carnis nimium prosequuti sunt, statuas quoq; & tēpla diis suis homines hisce temporib. instituentes & dicantes. Incantationes & maleficia temporibus istis fuerunt excogitata per Soroastem Baſtriano-rum Regem primum, (& alios diversos) quem Ninus Rex Assyriorum in bello superavit.

Decimo ordine Zachariel Angelus Iovis iterū gubernare cœpit ultimo die mensis Februarii, anno

Idolo-
latræ in-
cremen-
tum.

Promissa
humanæ
Salutis te-
stauratio.

Iuppiter
Rex Ar-
chadiz.

Prome-
theus.

conditionis Cœli & terre 3189. & gubernavit annis ex
more 354. menses 4. usq; ad annū mundi ipsius 3543.
& mensem 4. Hac læta fuere tempora, quæ verè au-
rea dici potuerunt, in quibus omnium rerū copia, &
generi humano incrementū contulit, & maximum
orbi dedit ornatū. Similiter hoc tēpore Deus Abra-
hæ, legē circumcisionis dedit, & generis humani Re-
demptionē per unigeniti sui incarnationem primò
pollicitus est. Sub huius regimine spiritus Patriarchæ
infundatores iustitiæ claruerunt, & iusti ab impiis
sunt propria voluntate & opere divisi. Claruit his e-
tiam temporib. apud Archadiam Iuppiter, qui & Li-
sania Cœli, & Dei Filius, Rex, qui primus leges Ar-
chadib. dedit morib. multū fecit esse civiles, Dei cul-
tū docuit, tēpla construxit, instituit Sacerdotes, &
multa generi humano procuravit utilia, propter
quæ & Iuppiter ab eis dictus est, & post mortē pro Deo
habitus. Duxit autem originem ex Heber filiis, scili-
cet Ierari, quemadmodum historie sonant. Prome-
theus etiam filius Athlantis sub huius Angeli regi-
mine dictus est fecisse homines, propterea quòd ex ru-
dibus effecerit doctos, humanos, mansuetos, & mo-
ribus scientiaq; politos, imagines artefecit sese mo-
vere. Usū annuli primus excogitavit, sceptrum
diademaq; & insignia Regalia similiter invenit. Cla-
ruerunt & alii Ioviani his temporib. homines sapiē-
tissimi viri & mulieres qui suo ingenio multa generi
humano utilia inventa tradiderunt, & propter
magnitudinem sapientiæ mortui inter Deos relati
putaban-

mana Sybilla, quæ novē libros Tarquinio Prisco Regi precio coemendos proposuit, in quibus futurorum series avisamentorum & ratio continebatur totius Reipub. Romanorum. Verum cum Rex denegaret prætium, tres primos libros Sybilla eo vidente exussit, pro reliquis sex idem prætium postulabat: Quod cum ille rursus denegasset, alios quoque tres igni tradidit comburendos, quod & de ultimis fecisset, nisi Rex suorum consilio persuasus, eos ab interitu dato prætio redemisset, quod pro omnibus fuerat postulatum. Item Romani abrogatis Regibus duos per annum cōsules constituerunt. Phaleris tyrannus Siciliam his temporibus occupat. Magia quoque, temporibus istis apud Reges Persarum magno in prætio fuit: Pythagoras philosophus & multi alij apud Græcos tunc floruerunt. Templū Hierosolymis & civitas reedificatur. Esdras propheta libros Moysi cōbustos à Chaldeis, qui & Babylonij fuerunt dicti, memoria usus pro Archetypo reparavit. Xerxes Rex Persarum exercitum adversus Græcos duxit, sed parum profecit. Roma capitur, incenditur & destruitur à Gallis, capitolio duntaxat excepto, tutato ab anserē, pugiles lassos suscitante. Atheniensium bella famosissima his quoque temporibus fuere. Socrates & Plato philosophi tunc temporis vixerunt. Romani iterum abrogatis consalibus, Tribunos & Aediles instituerunt, fueruntque his temporibus multis calamitatib. involuti. Alexander quoque Magnus post regimē Michae-

Cumana
Sybilla.
Tarquin-
nius Pri-
scus.

Romanæ
Reip. imi-
tatio.

Pythago-
ras.

Esdra.

Xerxes.
Roma ca-
pitur.

Socrates.
Plato.

Tribuni
Aediles.
Alexander
Magnus.

Perfarum
monarchia
destrueta.

lis exactum in Macédonia regnavit. Monarchiam Perfarum in Dario destruxit, & suo imperio totam Asiam cum parte Europæ subiugavit; vixit annis 33. imperavit annis 12. mensib. 5. post cuius mortē infinita bella fuerunt subsequuta, & multa mala, & divisa est Monarchia in 4. Apud Hebræos pro sacerdotio summo cōcertari cœpiū est. Regnū Syriæ inchoatur.

Bellum
Punicum.
Romæ calamitas.

Colossus
destruitur.

Antiochus
Epiphanes

Carthago
destruitur.

Multa
portenta.

Mithridates.

Post Michaelē ordine decimo quinto, jam tertio spiritus Saturni Orisiel, regimen orbis assumpsit, ultima die mensis Septembris, anno conditionis universi 4960. mense 8. & præfuit annis 354. mensibus 4. usq; ad annum mundi 5315. Sub cuius regimine bellum cœpit Punicum inter Romanos & Carthaginenses. Urbs Roma per ignem & aquam penitus quasi consumpta fuit. Colossus imago fusilis arca pedum 126. terremotu corruit. Uno hic anno pax fuit Rom. post bellum Punicum, qui in 440. annis nunquam sine bello fuerunt. Hierosolyma cum templo incendiatur & destruitur per Antiochum, & Epiphanem. Machabæorum historia & bella geruntur. His temporibus anno ab orbe condito 606. Carthago destruitur & arsit per dies 17. continuos. In Sicilia 70000. servorum contra dominos suos conspiratio fuit. Magna iis temporibus portenta videbantur in Europa; animalia domestica fugere ad nemora, sanguis fluxit, igneus è cœlo globus cum fragore micuit. Mithridates Rex Ponti & Armeniæ per annos 40. bellum gessit cum Romanis. Regnum Hebræorum restituitur

tur, quod interruptum fuerat annis 575. à tempore
 Zedechia usq. ad Aristobolum. Item Germani theu-
 tones invaserunt Romanos, & post multa praelia fe-
 runtur victi, ac 160000. interfecti, prater innumera-
 biles, qui se cum domesticis interfecerunt sub Caio
 & Manlio consulibus. Multi nihilominus Romano-
 rum per eos antea fuerunt deleti. Denique bella ci-
 vilia, quæ annis duraverunt 40. Romanos valdè at-
 triverunt. Tres Romæ Soles apparuerunt, nec diu
 sed mox in unum redacti sunt. Pauculos post anno
 Julius Caius Caesar Romanorū usurpavit imperiū,
 quod Octavianus Augustus post eum ampliavit, &
 Asiam, Africam & Europam in unam Monarchiā
 adiunxit. Imperavit autem annis 36. per quem
 Deus pacem orbi contulit universo. Anno à condita
 urbe 751. Octaviani Caesaris Augusti 42. Orisielis
 sp. ritus Saturni regiminis præscripti anno 245.
 mense 8. vicesimo quinto die mensis Decembris J E-
 S U S C H R I S T U S Dei filius ex Maria Virgi-
 ne in Bethlehem Judæa natus est. Nota quā pul-
 chra divine providentiæ ordinatio. Mundus enim
 sub Orisielis regimine primò creatus est, & sub ter-
 tio quoq. misericorditer redemptus, instauratus &
 renovatus, ut huic descriptioni regiminis mundi se-
 ptem spirituum planetarum fidem non modicā tan-
 ta factorum consonantia ministrare videatūr. In pri-
 mo enim regimine Orisielis, una totius mundi fuit
 Monarchia, sub secundo (ut supra diximus) in mul-
 tos fuit divisa. Iterum sub tertio, ut cernitur, in uni-

Theutoni-
 ca clales
 adversus
 Romanos

Tres Soles
 Romæ vi-
 si.

C. Julius
 Caesar.
 Octavia-
 nus Au-
 gustus

Evangel
 Iesus Chri-
 stus nasci-
 tur.

Iudeorum
libertas

tatem revocata, licet, si rectè metiamur, manifestum etiam sit in secundo regimine Orisielis unam totius mundi fuisse Monarchiam, cum turris construeretur Babylon. Ab hinc regnum Iudeorum ablatum est, victimaq; & iuge sacrificium cessaverunt, nec restituetur Iudeis libertas, ante tertiam revolutionem Michaëlis spiritus, hæc q; fiet post Christi nativitatē anno 1880. mense 8. hoc est anno mundi 7170. mense 8. Christianam religionem ijs temporibus multi Iudeorum & gentilium assumpserunt simplicissimis atq; rusticanis prædicantibus, quos non institutio humana, sed Dei spiritus illustravit. Ad primam simplicitatis innocentiam mundus tum revocari coepit, utrobique spiritu Saturni Orisiele ipsum gubernante. Mixta sunt celestia terrenis, multi etiam Christianorum, pro fide quam prædicabant, à mundi Rectoribus crudeliter interfecti. Circa finem regiminis Orisielis Hierusalem per Romanos destruitur, & Iudei in omnē terrā disperguntur, interfectis undecies centū millibus & venditis 80000. reliqui fugerūt, & sic Romani Iudæā penitus destruxerunt.

Iudæa destruitur

O Raine 16. post Orisielem Anael spiritus Veneris regimen totius mundi tertia vice resumpsit, ultimo die Ianuarij. Anno conditionis Coeli & terra 5315. à Christi verò nativitate 109. & gubernavit orbem annis 354. mensibus 4. usque ad annos mundi 5669. menses 4. Dominica verò Nativitatis in carne 463. Et notandum, quod penè toto tempore istius regiminis Angeli Veneris, Christianorum Ecclesia

*clesia in persecutionibus floruit & prevaluit infini-
 tis hominum millibus pro fide Christi occisis. Hæreses
 denique plures his temporibus in Ecclesia pullulare
 ceperunt, quæ non sine labore & sanguine bonorum
 virorum cum tempore fuerunt extinctæ. Multi cla-
 ruerunt iis temporibus viri in omni genere scientiarum
 doctissimi & eloquentissimi Theologi, Astronomi, Me-
 dici, Oratores, Historiographi & iis consimiles, non
 solum inter gentes, sed etiam apud Christianos. Cessavit
 tandem persecutio infidelium adversus Ecclesiam,
 posteaquam Constantinus Cæsar Magnus fidem assump-
 sit, anno mundi 5539. post medium regiminis ipsius
 Anaelis Angeli Veneris, quamvis etiam postea in par-
 te fuerit aliquoties per impios turbata, mansit tamē
 multo tempore in toto quietissima. Ex hinc genus hu-
 manum, quod a tempore Nini Regis circa idolorum cul-
 turas per annos 2300. miserabiliter erraverat, ad ve-
 ritatis Dei fuit cognitionem misericorditer revocatum.
 Artes variae subtilitatis his temporibus auctæ sunt, &
 per convenientiam naturæ Veneris ornatum sumpse-
 runt & incrementum. Mutantur enim hominum cum
 tempore mores, & corpora inferiora secundum in-
 fluentiam superiorum disponuntur. Mens quidem
 libera est, & influentiam astrorum non suscipit, nisi
 prænimium, quod cum corpore habet, commercium
 se inclinando adjectum commaculet suum. Angeli e-
 nim qui motores sunt Orbium, nihil eorum quæ na-
 tura constituit, destruunt vel subvertunt. Cometa in-
 sol te magnitudinis Constantini mortem præcessit.*

Persecutio-
 nes multæ
 adversus
 Christi Ec-
 clesiam.

Constanti-
 nus Magn.
 fit Christia-
 nus.

Vnius Dei
 cultus re-
 stauratus.

Notabiles

Cometes.

Arriana
hæresis.
Cruces in
vestibus.

Fræcorum
Germano-
rum origo
sive initia.

Moguntia
metropo-
lis Franco-
rum olim.

Inclinatio
Romani
imperij.
Gothorum
Vandalorum.
Hunorum
irruptiones.

Arriana hæresis multis in locis turbavit Ecclesiam sanctam in fine huius regiminis, tempore Juliani Caesaris cruces apparuerunt, in lineis vestib. hominum. In Asia & Palestina secuta sunt bella, pestilentia & fames in istis locis, in quibus cruces apparuerunt. Hi quoque, temporib. circa annos Domini 360. Franci in Germaniam sumpserunt initium, qui postea Galliam devastantes suo nomine victam Franciam nuncupavere. Descriptio Francia fuit magnitudine longa & lata, cuius Metropolis Moguntia, nunc vero Herbipolis sola. Bavari, Suevi, Rhenenses, Saxones, Thuringi, & circumfusi Pontificatus magnam hodie partem Francia in Germania occupant. Item anno gubernationis huius Anaelis 280. Romanum inclinari cepit imperium, cum urbs capta fuit à Gothicis & incensa, sede prius imperiali sub Constantino in Græciam translata, quod initium fuit, & causa totius inclinationis Monarchiæ. Nam circa finem huius regimenti Anaelis surrexerunt Radagisus, Alaricus, Athaulfusq; Reges Gothicorum. Item postea Gensericus Vandalorum, Athila quoque Hunorum, qui totam Europam pervagantes, imperium miserabiliter laceraverunt, ut in historiis patet.

POST Anaelem ordine 17. Zachariel spiritus Iovis regimen universale tertia vice resumpsit prima die Junij, anno mundi 5669. mense 4. Dominica vero Nativitatis 463. mense 7. & præfuit annis 354. mensibus quatuor, usque annos mundi 6023. mensemq; 8. Domini autem 817. Multi his temporibus amore
philoso-

philosophie Christiana, sese ad Eremum contulerunt, multa etiam apparuere portenta, Cometes, terramotus pluvia sanguinis. Merlinus in Tumbenatus miranda praedixit in principio huius regiminis. Arcturus quem vulgo Arcum appellant, Rex Britanniae famosissimus barbaros vicit, pacem Ecclesiae reddidit, multa praelia victor gessit, fidem Christi ampliavit, Galliam totam, Noruegiam, Daciam & multas provincias suo imperio subiugavit. Erat omnium sui temporis Regum gloriosissimus, qui post multa egregia patrata, nusquam comparavit, multis annis expectatus a Britonibus redire, de quo mirabiles olim Mimi cantilenas ediderunt, quo regnante, Anglia in flore fuit, cuncta denique regna servierunt. Hisce temporibus monachorum in Ecclesia Dei ordines coeperunt multiplicari. Theodoricus Rex Gothorum Arrianus totam Italiam possedit, Boetium consulem occidit. Erant omnia perturbatione plena, imperium simul & Ecclesia, Zenon & Anastasius Imperatores Arriani in Oriente, Theodoricus & sui successores in Italia, Honorius Rex Vandalorum in Africa tyrannidem exercebant non parvam. Clodoveus tandem Rex Francorum in Gallia factus Christianus & Gothos superavit & pacem rebus inposuit, licet non ubique terrarum, tempore S. Benedicti, anno Christianorum quingentesimo, vel circa in principio regiminis huius Angeli Zacharielis Jovis, cuius est proprium spiritus, imperia mutare & regna, quod in hac revolutione factum, multipliciter historia de-

Cometes,
terramo-
tus, pluvia
sanguinis.
Merlinus.
Arcturus.

Ter denique
regna ser-
vierunt
Arcturo.
Monacho-
rum ordi-
ne Boetio.
Perturba-
tus status
Ecclesiae &
imperij.
Clodoveus
Rex
Franciae
bonus.

clarant, & quod ipse facere non potuit Raphaeli Angelo Mercurij successori suo faciendū in Carolo Frācorū ordinavit. Multa enim regna sub his 350. annis defecerunt, Gothorum, Vandalorum, Burgūdiarum, Longobardorum, Thuringinorū, Alemannorum, Bavarorum, & alia complura. Justinianus Imperator primus Rempub. legibus ornavit pulcherri-
mē. Viri sub Zacharie clarissimi plures floruerūt, Justinianus templum S. Sophiæ 400. turrim Constantinopoli extruxit. Imperium bipertitum, confusum, & turbationibus plenum crebrius fuit. Signa multa his apparuere tēporibus, ut est reperire in historiis. Cosdrai Persarum Rex Hierusalem cœpit, quem Eracleus postea occidit, Machomet Arabs Saracenorum sectam introducit hisce temporibus circa Christi annum 600. per quam imperium Romanum in Asia ex toto jam cernitur ablatum. Dagobertus Rex Franciæ Anglos, qui tunc Saxones dicebantur, superans interfecit. Notandum quod fides Christiana paulatim ab hinc in Asia & Africa cœpit deficere sub intrante secta Saracenorum, quæ jam totum penè mundum fœdavit. Circa annos Domini 774. cruces apparuerunt in vestibus hominum, & non diu postea divisum est imperium Romanorum, facta translatione Monarchiæ ad Francos in Carolum, qui eripuit de interitu Ecclesiæ & imperium, & gessit prælia multa, Nomen sub eo Westgallorum in Saxonia post victoriam cœpit.

Octavo

Interitus
multorum
regnorum.
Iustinia-
nus Imp.
gloriæ li-
terariæ
emporii.
Templum
S. Sophiæ.

Cosdrai.
Machomet.
Machomet.

Dagobertus.

Notabile.

Carolus
Imp.

O Cravo decimo loco post Zacharielem Iovis Angelum, Raphael spiritus Mercurii mundi gubernationem terra suscepit, 2. die mensis Novembris, anno conditiōis universi 6023. mense 8. Dominica vero natiuitatis 817. & præsuit orbi 354. mensibus 4. usq₃ ad annos mundi 6378. Dominica vero 1171. In principio huius reuoluntionis Monarchia Romani imperii sicut diximus, in Carolum Magnum translata est. Post Carolum filius eius Ludovicus imperavit annis 25. Quo morituro filii eius inter se dimicantes, Imperii vires rursus extenuarunt. Normanni Galliam devastarunt. Romam obsedatur à Sarracenis, Sub Ludovico secundo sanguis pluit è Cælo in Italia per triduum. In Saxonia villa quadam cum omnibus ad ficiis & hominibus in momento absorbetur hiatus terre horribili. Circa Domini annos 910. motus in Italia facti sunt magni, defecitq₃ Italia ab imperio Francorum. propriosq₃ sibi constituit Reges, quorum primus fuit Berengarius Dux Forolivi, cui septem per ordinem successerunt, annis ferme quinquaginta, usq₃ ad imperii translationē in Germanos. Factusq₃ fuit primus imperator Otto, & ex hinc Monarchia reformari cœpit, cui filius Otto, & nepos Otto in imperio successerunt, sub quibus convertuntur Hungari ad Christianorum fidem. Otto autem tertius sine liberis mortuus, Electores imperii post se instituit, anno Christianorum 1002. sicuti permanent usque in presentem diem. Hierusalem vero capitur à Sarracenis. Portenta multa sunt

Translatio
Rom. imperij ad
Frances.

Sanguinis
pluvia-
Casinaticus
terrore
in Saxonia.

Translatio
Rom. imperij in
Romanos
Ottones imp.
Hungarorum
cōversio ad
fidē christ.
Electorum
Principū
origo.

Henricus
primus
fundator
Bamber-
genſis Ec-
cleſiæ.

viſa in Cœlo, aere, terra, mari & aquis. Quidone ve-
rò tertio mortuo, Henricus primus principium ele-
ctione ſucceſſit, imperavit annis 20. qui Bamber-
genſium Eccleſiam fundavit & moriens v rgo una
cum uxore Kunigunda miraculis coruſcit : poſt
quem Conradus eligitur primus Dux Francorum,
& imperavit annis 20. . Item Gotfridus Comes de
Bulien terram ſanctam, & Hieruſalem de mani-
bus infidelium recuperavit. Ante finem revolutionis
multa ſigna & portenta viſa ſunt, & parvo elapſo
tempore gens Tartarorum egreſſa de ſinibus ſuis,
multa imperio Romano fecit mala, famēs, peſtilen-
tiæ & terra motus imperio fuerunt. Soles tres in O-
riente viſi ſunt totidemq; Luna, anno Domini 1153.
Fridericus primus Barbaroſſa dictus imperare, cœ-
pit, & imperavit annis 33. Cuius imperii fuit initium
an. Raphaelis 336. Multa geſſit magnifice, vires im-
perii dilatavit, & multa bella feliciter geſſit, cuius tē-
pore nono Egiani & Lituanii ad fidem Chriſti con-
verſi ſunt.

Trer Soles
in Orien-
te.

NONO decimo ordine imperium mundi univerſa-
le ſumpſit tertia vice Samael ſpiritus Martis,
tertio die Martii, anno mundi 6378. & gubernavit
annis 354. meſes 4. uſq; ad annos mundi 6732. mēſe
4. Domini vero 1525. Sub cuius regimine multa in
orbē terrarum bella fuerunt, quib. infinita hominū
millia perierunt, & regna quāmplura priſtinos ter-
minos amiſerunt. Inter Fridericum Imperatorem
primum, & Romanos proceres diſcordiæ multa fue-
runt

runt & praelia magna, & Romanorum multa milia
 perierunt. Dictus Fridericus Mediolanum funditus
 subvertit. Leodium destruitur. Hierusalem à Sar-
 racenis iterum capitur. Imperium Tartarorū om-
 niū hoc tempore in Orbe maximū his tēporib. initiū
 sumpsit, feceruntque in mundo plagam maximam,
 nec cessant. Post Fridericum Henricus filius eius ad
 Imperatorem eligitur. Quo mortuo, scisma confun-
 dit imperiū sub Philippo & Ottone, & secuta sunt
 in finibus Germaniae praelia multa, Argentine, Co-
 loniae, Leodii, Vvormatiae, Spire, & in toto regno.
 Mendicantium secta his temporibus instituitur,
 anno Samaelis 40. vel circa. Vnde certum est omnia
 providentia fieri. Sarraceni multa praelia adversus
 Christianos in Asia & Africa gesserunt. Constanti-
 nopolis capitur à Germanis, & Balduinus Flandriae
 Comes Imperator instituitur. Ex Alemania pueri
 plusquam 20000. à pyratis merguntur in mari, qui
 vano spiritu seducti se terram sanctam recuperatu-
 ros dicebant. Ex Hispania coadunati pastores peco-
 rum nulli Parisius accedentes, bona clericorum ra-
 puerunt, populo congratulante. Sed cum manus in
 Laicorum extenderant bona, necati sunt. Anno
 Christianorum 1212. Fridericus secundus eligitur,
 imperavit annis 33, qui multa contra Ecclesiam e-
 git. Anno 1238. Eclipsis & terrae motus continui mul-
 ta hominum millia oppresserunt: Frisia quoque per
 maritimos fluctus penetrota submersa fuit & perie-
 runt plusquam 100000. hominum. Tartari Hunga-
 riam devastant atque Poloniam. Armenia majori

Tartarorū
irruptio-
nes.

Rumores
bello-
rum.
Fidei defe-
ctio.

Nota.

Seditio ad
versus Cle-
rum.

Eclipsis &
terrae mo-
tus.

Tartarorū
impetus.

Inventio
libri per
Iudeum.

Abrogatio
imper. Fri-
der.
Rudol-
phus de
Habsburg.

Suitensium
confederatio.

Ducum Au-
stria origo

prius, & multis superatis regionibus. Anno Christianorum 1244. quidam Iudeus apud Toletum for-
diens, libram invenit, in quo erat scriptum: in tertio
mundo Christus nasceretur de virgine Maria, & pro
salute hominum patietur, mox credens baptizatus
est tertius mundus. Tertia Soturni spiritus revolu-
tio fuit, de qua supra dictum est, in cuius principio
Christus fuit de Virgine natus. Romani Pontifices
Fridericum abrogantes imperio 28. annis vacasse
dixerunt, usq; ad electionem Rodolphi Comitis de
Habsburg inter reges constituentes, Principium e-
lectione, primo Henricum Comitem de Schvartze-
burg Thuringum. Vvilhelmum Comitem Holan-
diae. Conradum filium Friderici. Alphonsum Regem
Castellae & Richardum Comitem Cornubiae fratrem
Regis Angliae, & multiplicata sunt mala in terra.
Hoc tempore circa annos Domini 1260. Suitensium
confederatio primum coepit, gens parva numero,
quae cum tempore crevit & multos nobilium alios
interfecerunt, alios de finibus fugarunt, viri bell-
cosi, quorum Respubl. nota est omnibus Germaniae
populis. Anno Christianorum 1273. Rudolphus de
Habsburg electione Principum Imperator consti-
tuitur, & imperavit annis 18. vir per omnia prudens
& optimus, de quo Duces Austriae omnes postea de-
scenderunt. Tartari terras Christianorum, Constan-
tinopolim & Graeciam invadentes, multa damna
Christianis intulerunt. Sarraceni multas in Asia ci-
vitates occupant, & plus quam 4. centies Christia-
norum

norum interficiunt. Rudolpho mortuo, Adolphus de
 Nassau in Regem electus est, & imperavit annis 6.
 quem Albertus filius Rudolphi postea superans in
 bello juxta Vormatiam occidit & Imperator ele-
 ctus fuit anno 1298. imperavitq; annis 10. & à fratris
 filio interficitur. Ordo Templariorum jussu Clemen-
 tis Pape quinti destruitur. Insula Rhodus per Chri-
 stianos de manibus Sarracenorum capta est, anno
 4. obsidionis & belli contra eos continui. Alberto per
 nepotem occiso, Henricus 8. Imperator constitutus,
 Comes Lucenburgensis, qui imperavit annis quin-
 que. Quo mortuo Ludovicus quartus Bavariae im-
 perat annis 32. incipiens anno 1315. cui Romani Pō-
 tifices coronam dederunt. Fridericus Dux Austriae
 se opposuit, sed ab eo superatus est. Post Ludovicum
 Carolus quartus Bohemiae Rex, Imperator constitui-
 tur, qui Episcopatum Pragensensem in Archiepiscopa-
 tum erexit, imperavit annis 31. Terra motus maxi-
 mi fuerunt. Hic Carolus multa circa Telonia de no-
 vo instituit in favorem Principum Electorum.
 Guntherus Comes de Schwartzenburg, se Regem
 appellans Carolo Imperatori opposuit, sed nihil
 adversus eum prevaluit. Post Carolum filius eius
 Venceslaus imperavit annis 22. post quem Iodocus
 Marchio Moraviae successit Sigismundo Vences-
 lai germano. Venceslaus fuit depositus. Leupoldus
 dux Austriae cum 8. Comitibus & plus 4000. à Sui-
 tensibus in bello dimicans occisus est. Sub Vences-
 lao Bohemorum Rege, & Imperatore dogma Hussi-
 tarum

Nonnulli
 docti hic
 putant ma-
 iorem nu-
 merum ad
 dendum.
 Adolphus
 de Nassau
 Rex.
 Albertus
 Imp.
 Ordo Tem-
 plariorum
 destruitur.

Carolus 4.
 Bohemiae
 Rex. Imp.

Terrae mo-
 tus.
 Telonia.

Caroli fili-
 us Vven-
 ceslaus Im-
 perator.

Dogma
 Hussi-
 tarum

Miseranda
Christia-
norum
clades.
Sigisfuun-
dus Impe-
rator.

Anglia &
Burgund.
adversus
Franciam

Fridericus
3. Impera-
tor.

Constanti-
nopolis ca-
pitur.

Bellorum
tumultus.

Ars im-
pressoria
Moguntiae
inventae de
novum

tarum initium sumpsit. Quo deposito, Rupertus Comes Palatinus Rheni Bavariaq, dux fuit electus, & imperavit annis 10. Anno Domini 1369. Sarracenis bellum induxerunt Christiani, sed malè successit propter arrogantiam Gallorum, qui plus quam 100000. nostrorum occubuerunt, præter captivos, inter quos fuit Ioannes Burgundiorum Dux; multa fuerunt his temporib. bella. Anno 1407. Sigismundus fit Imperator annis 27. Bohemiam vastare conatus est, pro exturbatione heresum, sed parum profecit. Regnum Franciae per Anglos & Burgundiones atrociter vastatur, & affligitur. Sigismundo vita defuncto Albertus dux Austriae, gener eius successit; anno Christianorum 1438. regnavitq, annis duodecim, vir optimus & imperio dignus. Quo mortuo, Fridericus 3. dux Austriae, Ernesti filius, electione Principum Imperator constitutus fuit, & annis 56. imperavit, vir ingenio divinus & animo pacificus anno Domini 1440. coepit regnare. Anno Christianorum 1453. Constantinopolis traditione cuiusdam Iannensis a Turcis capitur, & paulatim tota Graecia defecit a fide Christiana. Porro enim tempore multa regna & provinciae Christianorum à Turcu vastantur & capiuntur. Multa Christiani bellum inter sese hoc tempore habuerunt gravissima in Gallia, Anglia, Saxonia, Vuestphalia, Prussia, Flandria, Suevia & aliis locis. His temporib. ars impressoria Moguntiae Metropolis Alemaniae inventa est de novo, mirabili industria, munere divinitatis.

Anno

Anno Christianorū 1456. Turci prostrati in Hungaria perfideles multi perierunt. Puerorum peregrinatio ad sanctū Michaelē mirabilis fuit. Terra motus in regno Neapolitano fuerunt, & perierunt plus quam 40000. hominum. Anno Domini 1462. Moguntia capitur & spoliatur, Metropolis Francorum, Carolus dux Burgundie Francos devicit anno 1465. Postea anno 67. Dinant & Leodion destruxit. Anno 1473. intravit Geldriam, eamq; potenter obtinuit, similiter & Ducatū Lotharingie totū. Cometes per mensem Ianuarium, anno Domini 1472. apparuit. Carolus dux Burgundie oppidum Nuscium ad anni spatium, postea obsedit, anno 74. qui postea anno 1477. in bello fuit occisus princeps magnanimus. Turci multas Christianorum civitates his temporib. cœperunt, Negropontum in Eubœia, Regnum quoque Bosneum, Ducatū de Spetis, Achaiam Mytsenam, & plura regna in Oriente. Anno 1476. concursus stultorum in Francia Germanie factus est Niclaushausen erroribus plenis. Anno 1480. Turci magno cum exercitu Rhodianos obsederūt, sed nō prevaluerunt, eodē anno discedentes à Rhodis, Hydruntum cœperunt, interfectis Christianorum plus quam 12000. solum 22. fuga elapsis. Et anno sequenti Imperator Turcarum Machomet mortuus est, cui Baysetas primogenitus in regno successit, imperans iā in annū 27. Anno Christianorum 1486. Maximilianus Friderici filius Rex Romanorum Francofridia constituitur & Cesar à Iulio Papa anno 1508. saluatus.

Terra motus.

Moguntia capitur.

Bellum Ducis Burgundie.

Cometes.

Turcarū successus felix.

Concursus stultorum ad Niclaushausen.

lutatus est, qui ordinem militia S. Georgii contra
 hereticos & Turcas instituit, Suintenses bella domui-
 it, Sycambros rebelles usq; in hunc diem, bello im-
 pugnat, fortunabiturq; adversus fœdis fragos omnes.
 Rex Gallorum, suo more, per secutor imperii, nova-
 re insidias compertus est. Omnipotens tueatur Sa-
 maelis imperio descriptos anno 1508. Veneti imperio
 Caesaris rebelles, & banno & bello notati sunt. Erit
 pertinaciæ poena, satisfactionis consulte premium.
 Circa finem huius tertiæ revolutionis Samaelis, al-
 terationis imago transibit ad primum, & erit per-
 ditio multorum. Nisi enim I. reducatur, Deo mi-
 nistrante, ad Algos, erit alicuius Monarchiæ, vel
 magni alicuius translatio regni. Secta religionis cõ-
 surget magna, veterum destructio religionum, Ti-
 mendum ne caput unum amittat bestia quarta. In
 Samaele Mars primo prædixit diluvium. Trojanũ
 in secundo excidium, in tertio erit circa finem ma-
 gnum unitatis detrimentum. Ex precedentibus e-
 rim judicentur futura quæ sequuntur. Non con-
 sumabitur hæc Martis. tertia revolutio sine pro-
 phetia, & novæ alicuius institutionis religionis. Ab
 hinc anno Christianorum 1508. restant anni usq; ad
 finem gubernamenti Samaelis 17. In quibus dabun-
 tur significantes initium malorum figura. Anno
 enim Christianorum 1525. cruce in vestimentis ho-
 minum vise ante decennium quod præterit suum
 ostendent effectum, sed 13. ab hinc iure citatis locum
 dabis nescienti, maior post fata resurges mihi in ter-
 tionis licet nebula tegat.

Ordini

Nota Sic.

Initium
malorum.

Ordino vicesimo Gabriel Angelus Luna mundi regimen recipiet, anno mundi 6732. mense 4. die mensis Iunii 4. anno Christianorum 1525. & mundum gubernabit annis 354. mensibus 4. usq; ad annos mundi 7086. & mensem 8. Dominica vero nativitas 1879. menses similiter 11. Huius revolutionis futura series prophetiam requirit.

Non hac assertivè scripsi sacratissime Caesar, quibus cum injuriâ Orthodoxæ fidei nulla est ratio credendum. Sunt verò qui menses in his supputavêre Lunares, quibus consentiendum si duxeris, mutanda sunt ea, quæ aliter scripsi. Manu quoq; meâ propriâ protestor, & ore confiteor, quod in his omnibus nihil credo, nihilq; admitto, nisi quod Ecclesia credit catholica, cætera ut vana conficta & superstitiosa refuto & contemno.

Laus Deo omnipotenti.

FINIS.

Ss

EPISTOLÆ A-
LIQVOT EX OPE-
RE EPISTOLARUM J. Q.
Tritemii Abbatis Spanhey-
mensis selectæ.

GERMANUS DE GANAY CLA-
SSIMO VIRO JOANNI TRITEMIO
Abbati Spanheymensi nostræ tempesta-
ris splendori Salutem.

Non potest abscondi, dignissime vir, solari
sybar, cum nostrū percussit hemispheriū,
neq; humanis subtrahi obtinuit. sed fulgi-
dissima sue lucis spicula in omnium dis-
fundit oculos, eosq; rapit in sue claritatis admi-
rationem. Ita quoque lucidissimus tua doctrina fulgor
haudquaquam delirescere potest, sed in omnes quā-
tolibet locorum interstitio semotos sui luminis emit-
tit radium. Hinc apud exteros tuum nomen habi-
tur celebratissimum, mirisque effertur præconium,
qui singularis doctrina tua fama exciti, nihil arden-
tius optant, quàm in signis scientia tua radio illu-
strari. Et ipse quoque tua humanitatis fiducia fre-
tus, has ad te litteras dare non sum veritus, quibus
& tua dignitati congratularer, & meum tibi desi-
derium explicarem. Incidit in manus meas epistola
ate

ate profecta ad quendam Ioannem Steinenmoelen,
 quem in ipso salutationis exordio, post tui nominis
 expressionem, virum desideriorum in sacris nuncu-
 pas. Ea sanè raram & admirabilem continet philo-
 sophiam, tum de numeris, tum de elementis, adeo
 tamen anigmatibus obvelatā & arcanis obstrusam
 vrebis, ut eius nullo modo mihi pervia sit intelligē-
 tia, meiq; lōgè excedat animi captum. Si itaq; apud
 te aliqua illius esset interpretatio, quam mihi com-
 municare non abnueres, nihil ipse libentius legere
 velim. Conjectat enim animus dignam admodum
 & altam verbis illis subesse sententiam, & ex tua
 itidem officina alia produsse opera, quæ consue-
 tum excedant philosophandi modum, & secretam
 contineant sacratamque scientiam. Illa si tuo
 presidio assequeretur, Attalicis opibus & divitiis
 Cræsiopotabiliora contingerent. Quæ mihi obsecro
 tui nominis cultorē observantissimo impartiri non
 recuses. Carolus noster Bovillus, qui superiorib; annis
 cum per Germaniam iter ageret tuam excellentiā
 invisere venit, frequentem tui apud me fecit
 mentionem, meque totum, ut verum fatear, adegit
 tuarum virtutum observatorem admiratorem-
 que fieri. Demū harū latortuæ præstantiæ motus &
 amicus magister Narciscus, majora animi nostrā
 vota, quæ brevib; litteris haud facile complecti pos-
 sem, latius explanabit. Vale nostri seculi deus &
 unicum doctrinæ specimen. Ex Parisio III. Calend.
 Augusti. Anno M.D.V.

JO. TRITHE. AB. SPANHEY-
menſis Germano de Ganay viro do-
ctiſſimo Salutem.

Venit ad nos Neometim Orator tuus magiſter
Narciſcus quinta decima die menſis Augu-
ſti litteras perferenſ tuas, ſimul & grata mu-
nuſcula, quem detinuimus apud nos diebus ferme
duodecim, ne fruſtratantum iter aſſumpſiſſe vide-
retur: magna ſunt enim quæ per eum nobis ſignifica-
ſti, nec erat noſtra facultatis illi ſine matura delibe-
ratione dare reſponſum. Mentem tuam eius relatio-
ne æ plenum intelleximus, & quantum nobis jam li-
cuit, operam dedimus, ut tuo te non fruſtratū deſi-
derio intelligeres. In omnibus autem tibi ſatisfacere
hac vice potuimus minimè, propterea quod à prima
die menſis Aprilis huius anni in noſtro non fuerimus
monaſterio, cuius rei cauſas tibi referendas ipſi
Narciſco ad perfectum commiſimus. Ad intelli-
gentiam epistolæ noſtræ, quam Ioanni Steinenmoel
anno priore ſcripſimus, Narciſco introitum dedi-
mus aliqualem, à quo rerum intelliges fundamentū
arcanarum, quarum cognitione laboras. Ad uni-
tatem reducendus omnino eſt ternarius, ſi mēs
harum rerum velit intellectum conſequi per-
fectum. Unarius enim non eſt numerus, & ex
ipſo numerus omnis conſurgit. Rejiciatur bi-
narius & ternarius, ad unitatem convertibilis
erit. Verum ô Germane, ut Hermes inquit, ſine
men-

Philosophi
ca quædā
de nume-
ris.

mendacio certum, & unitatis cognatione verissimum Non omnium capax Narciscus. Quod est superius, est sicut quod est inferius, & quod est inferius, est sicut quod est superius, quia solis unitatis constat omnis numerus ad perpetranda miracula unius rei multa. Nonne res omnes ab una res flunt bonitate unius, & quicquid unitati coniungitur, non potest esse diversum, sed fructificat simplicitate & aptatione unius? Quid ex unitate nascitur? Nonne ternarius? Accipe. Vnarius est simplex, binarius compositus, ternarius vero ad unitatis reducitur simplicitatem. Non sum Tritemius mentis triplicis, sed in una mente numero gaudens ternario, qui verè parit mirabilem foetum. Pater eius Sol, mater vero Luna. Portavit semen in utero ventus, terra nutrit. Pater omnis perfectionis totius mundi, ac est. Virtus eius integra & immensa. Si versum fuerit in terrā, separabis terrā ab igne, spissū a subtili, & ternarius jam sibi redditus cum ingenio & suavitate magna à terra consendet in cælum, iterumque virtute & pulchritudine decoratus reuertetur ad terram: & recipit vim superiorem & inferiorem, eritque jam potens & gloriosus in claritate unitatis, omnem aptus producere numerum, & flet omnis obscuritas. Vanum est principium purum, binarius ab unitate recedens componitur, & impossibile est duo esse principia. Solus ergo ternarius sacratus, virtuosus, & potens, binario superato, in suum principium non natura, sed simili-

itudinis participatione revertitur, in quo sine cōtradictione omnia mysteria intelligit mens arcani pulchre ordinati. Hæc est totius fortitudinis pulcherrima virtus, quæ vincit omnia mundana, & penetrat solidum corpus omne, tingens unumquodq; pulchritudine optabili, sicuti Alchymici quidem promittunt in corporibus compositis, sed errant, falluntur, & decipiunt omnes, à quib; libenter fuerint auditi. Volunt imitari naturā, & facere partes quod solius est universalis, cum radicem virtutis natura non intelligant. Non acquiescas insipientissimis Alchymistis, quoniam fatui sunt & simiarum discipuli, hostes naturæ, & cœlestium contemptores, sine quorum intelligibili cognatione nihil est Alchymia, sed qui terrena non intelligit, sicut Dominus noster Jesus Christus dixerat, cœlestia quomodo inveniet? Nostra philosophia cœlestis est non terrena, ut summum illud principium quod Deum nuncupamus, mentis intuitu per fidem & cognitionem fideliter aspiciamus Patrem & Filium, & Spiritum sanctū, unum principium, unum Deum, unumq; summum bonum in Trinitate personarum sempiternū, existentem veraciter credentes, purè cognoscentes, & cum ferventissimi amoris & servitutis cultu semper adorantes, à quo sunt omnia quæ uspiam esse possunt. Ad hunc nisi mens animata consurgat, nihil eorum quæ sunt pulchra intelliget, sed in sua ignorantia tabescet. Non est vulgaris o Germane iste ascensus, neque eorum imitatione sufficiens, qui una duntaxat

ala

ala sursum feruntur, sed omnino paucissimis familiaris, illis videlicet, qui semet in unitatem non temerè reducerunt. Multi quidem conantur, sed non omnium est in mente ternarius. Nonne suspexitur coelum necessario primum caput elevamus, reducimusque postea quam suscepimus? Solis licet oculis intueri Solem. Aures non vident. Ut igitur conscendat animus, non auris fiat, sed oculus & cor, fiatque ex ternario unitas, participatione bonitatis ad principium, quia unum est bonum omnipotens, non duo neque plura. Nisi enim fiat unitas, non fiet similitudinis in mente conjunctio, neque boni participatio, & sine his nulla transcenditio: nisi autem hoc praecedant, neque superiorum intelligentiam, neque inferiorum propriam consequi poterit operatione. Res autem tam universales quam singulares necessario, & rerum conditiones quaedam sunt manifesta, quaedam manifestiores, & quaedam manifestissima. Et aliae quidem sunt occulta, aliae occultiores, aliae occultissima tam sensui quam rationi. Quam diversitatem operatur ipsarum rerum natura. Hinc fit, quod quidam homines ceteris evadunt sapientiores. Magis autem sapiens dicitur, qui minus perceptibilia percipit. Numerus ordine constat & mensura. Ordo quoque sine numero & mensura esse non potest. Mensura autem & numero constat & ordine. Unitas hic & ternarius binarius non admittunt, sed omnem exuti multitudinem innata sibi puritate simplicissima in primo consistunt. Hec ad superos via, o Germane, per quam anti-

qui sapientes intelligib. liter profecti rationis ductu plurima pexceperunt, quæ ultra humanam comprehensionem à nostris nunc reputantur sapientib. Vis audire plenius? Studium generat cognitionē, cognitio autem parit amorem, amor similitudinem, similitudo communionem, communio virtutem, virtus dignitatem, dignitas potētia, & potentia facit miraculum. Hoc iter unicū ad finē magicarū perfectionū tā divinarū quā naturalī a quib. arcetur & confunditur procul omne superstitiosum, prestigiosum atq. diabolicū. Enimvero nihil aliud per magiā intelligi volumus quā sapientiā physicarū scilicet & methaphysicarū intelligentiā rerū, quæ divinarū & naturalīū virtutū scientiā cōstat. Harmoniam cœlestē non materialē, sed spiritualem consonantiam nobis suspiciendam scias oportet, ubi numerus, ordo & mensura per ternariū in unitatem conveniunt, ad quam consonantiam inferiora nostra omnia sunt conformanda. Fatum est harmoniam arbitrari cœlestem, stellarum consonantiū motu causante auribus perceptibilem formare sonū. Est autem harmonia cœlestis, numero, ordine, & mensura distributionum corporum inviolābilis consonantia. Sed hanc supergredi necesse est, ut ternario paretur ascensus ad eam quæ supercœlestis est harmoniam, ubi nihil materiale, sed spiritualia sunt omnia. Inde menti assumenda similitudo unde venit. Stellaris enim harmonia mentem nec dedit nec influit. Quidam philocryphus dicebat sic: Qui-

Magia
quid?

Astra nul-
lum impe-
rium ha-
bent in
mentem.

cunq.

cunque conditionem cœlestis harmoniæ notam haberet, tam præterita quàm futura cognosceret. Quis autem mihi dabitur ex millibus unus, qui harmoniam hanc intelligat cœlestem? ad supercœlestem mens nata est, cuius similitudine vivit. Astra nihil intelligunt, nec sentiunt quidem, unde nec sapientiam menti nostræ conferunt, nec aliquando in nos dominium habent, qui spiritu ambulamus, confitentes Dominum Jesum Christum omnia in sua potestate habentē, ad cuius nos similitudinē pro viribus fideliter oportet conformare. Ipse est enim sapientia Dei patris, ipse est fons & origo scientiæ, ipse est animi centerū, per quē facta sunt omnia. Abeāt homines temerarii, homines vani, & mendaces Astrologi, deceptores mentiū, & frivola garrientes. Nihil enim ad mentē immortalem, nihil ad scientiā naturalem, nihil facit ad sapientiam supercœlestem stellarum dispositio, sed corpus in corpus duntaxat suum habet imperium. Mens est libera, nec stellis subiacitur, nec earum influentias concipit, nec motum sequitur, sed supercœlesti principio, à quo & facta est & fœcundatur, tantum communicat. Ceterū quæ tibi ad inquisitiones tuas respondenda fuerant o Germane, sacratiores inclusimus scrinio, tibi soli per Narciscum exhibenda, cui & clavem tibi afferendam, non satis scienti commisimus, ne scrinium arcanis plenum sine utilitate possideres. Venire autem ad te personaliter hac vice nequivimus, quoniam aliorum vocati sumus. Disces tamen ex Narcisco men-

tem nostram plenius, quomodo & quando nobis ad te veniendi facultas accedere possit. In aliis literis scripsimus omnia quæ nobis ad te scribenda videbuntur. Vale nostri memor, nec tui oblitus. Ex Neometri civitate Spirensi 24. die Augusti, Anno Christi 1505.

LIBANIVS GALLVS
JOANNI TRITHEMIO SPAN-
heymentis Cœnobij dignissimo
Abbati. S.

Nulla mihi requies mentis, ô Pater Trithemi, donec evincamus hanc horam, non dixerim malorum sed exercitationis. Ad laborem sumus nati, laboremus agendo simul & patiendo, quoniam sic penitus oportet expeditur nobis. Non metuas hanc hominum adversum te invidiam, dabit enim rebus tuis sortem in brevi meliorem. Eius amore patienter tolera, qui pro te mortuus est in cruce, ne contristeris, sed tacitus mente tranquilla sequere Dei consilium, quoniam aliorum vocaris. Custodi propositum tuum, neque divitiis cures, neque vanissimos mundi honores. Finem cogita quod tendimus, principium ama unde sumus. Trithemium te precor agnoscat mentis acie magnum, Christianus imitando Christum, Monachus contemnendo mundum, & philosophus non admittendo perturbationem, cum sis ter magnus & in Christi amore beatus tandem evades. Saturnum aliquantulum,

Trithemio

*Iam, quoniam tibi non satis prosperè movetur, quod
& predixeram cum presens tecum in tuo essem Cœ-
nobio, declinādum scias. Marte quidem & Mercu-
rio in brevi, crede mihi, cum bona quamvis humili
cōditione relevaberis. Neq; enim Deus te relinquet,
ô Trithemi, neq; Libanius. Audi consiliū eius quem
contemnere non licet. Da locū invidiæ, meliora tibi
parantur. Post quindecim Lunas vocantem sequere,
nec prius. Vade nunc vocante philochrypho magno
cælo patefacto reversurus, tum aut me aut nuntiū
meū Neomosi videbis. Libros autē tuos arcanorum
sestes cave Saturnus aspiciat. Itineri esto paratus, &
nihil obliuiscaris eorū, quæ ad nostra conducūt. Silē-
tio anacrisim serva, nec ante tēpus emitte columbā.
Caput erige sursū neq; deflelito. Pænos linque men-
daces, ut intelligāt sero quid bonū. Cave, ô Trithemi,
ne solis radios cavernis inducas, quoniam perniciosi
dracones. Aërē sublimiorē non nisi semel abscondas in
terrā. Bob⁹ & capri nō porrigas tuū panē, nec spiritū
per januas minores emittas. Unus esto tecum, & cave
ne solus. Multitudinē fugito omnē, quia unū est omnia
& sine uno est nihil. Manu cœcæ ne ducas, sed baculo
tantū. Aquā vino nō misceas, nec sit in mensa tua pa-
nis duplex. Aves in sole non nutrias, sed in umbra, &
canib. non ostendas penitus vitrū aut speculū, quia
periculosū est. Umbrā ne verberes, quoniam iniuria est
solis. Formicis utere, si aviū captū forsit ā delectariis.
Lucē in aqua divide, ne cōgelata stridescat. Anima-
quior esto, nec deficias. O Trithemi, quoniam si alius ne-
mo tui curā habere volueris, certē Libanum habebis.*

Sunt nobis amici Reges & potentes, qui te nomine tantum scientes libentissimè fovebunt. Nihil permittit omnipotens sine causa, nec desperandum est de summa bonitatis clementia. Scio quod timeas Deum, & mentis acumine sublimatus, nec prospera mundi curas, nec formidas adversa. Unde talem te nactus discipulum, omnia quæ mea sunt tibi libenter communicavi. Tu tantum in Christomanens fidelis, in uno solo, quod licitè potes, Pythagoricus esto. Vale plus quàm alter ego in eo qui solus est semper. Ex Sancto Quintino 6. die mensis Junij, Anno M. D. V.

IOANNES TRITHEMIUS ABBAS SPANHEYMENSIS
Domino Joanni Westenburgh Comiti, &c. Vi-
ro desideriorum, de tribus naturalis Ma-
giæ principiis, sine quibus nihil in ipsa
ad effectum produci
potest.

Longi desideratio itineris tui ad nos animum induxit, ut votis tuis satisfacturi ad interrogata daremus responsum. Profundorum & secretorum nostrorum, quæ sensu percepisti, hæc radix & fundamentum omnis creaturarum. Prima divisio naturalis radicem scientiæ consummate producit,

producit, cuius annotatio ista. Quatuor sunt matres eorum, quæ in ordine novissimo : & quatuor sunt patres eorum, quæ in principio horum omnium nexus; & primum connexus; & ultimum simplex, purum, unicum, solum, omnia tingit. Terra simplex, elementum purum, & primum ab uno procedens, non componitur, non mutatur; non patitur connexionem, sed manet, quod est incorruptibile, & in uno consistit unum, & non unum non est numerus, & est numerus, non numeratur & numeratur, inter ipsum & unum non est numerus. In unitate manet unum, & per complexum efficit ternarium, quem octies complectens mirabili natura omnia reducit ad unum, virtus eius à nullo magistrorum explicari per omnia potest. Non est ipsum, quod colimus Deus. Creatura est animi hominis, imago nec viva nec mortua, per quam in omni scientia mirabilis effectus fit. Et dico tibi amice in summa veritate Dei, quoniam quicumque huius puræ simplicitatis simplici noticia sublimatus est, in omni scientia naturali consummatus erit perficietq; opera miranda, & stupendos inveniet effectus. Bonum simplex unicum est, & per ipsum non solum similia sed & dissimilia multa sunt. Terra composita elementum natura purum, simplex & unicum: sed quia compositum, necesse est sit multiplex, varium, & impurum, reducibile tamen per ignem in aquam, ab illa in ignem, ab illo in unum simplex, & est numerus & numeratur, & non est numerus & non numeratur. Non

nume-

numeratur, quia natura simplex, & accidente compositum. Ideoque numerari non potest, quoniam antipsum non est numerus. Numeratur autem ab unitate unum non absolutum, sed inclusum, & dicitur unum exclusum, unum inclusum, unumque per unum ab uno, scilicet ab anima mundi, sitque ternarius, esse cum uno vult naturaliter, unum per se potens, in uno impotens, in altero impotens in sphaera semper volvitur, in unoque manet igne unum, sed non sic imaginatur. Si per ignem purificatum ad simplicitatem suam congrua lotionem reducitur, omnia mysteria scientiae profunda operari potest. Terra de composito elementum est, & non est elementum, per quod ternarius in binarium reducitur, quatuor ab uno gradibus distante. Mira continet, varium est & multiplex, corruptibile: & tamen extra unitatis circulum non vagatur. huius cum ternario per binarium in uno secretorum omnium magisterium est. Et quaecunque humanitus adinventum mirabiliter constant, eius sunt potestati subiecta, & fieri possunt operatione perfecta. Observat numerum, gradum, & ordinem, quibus omnis mirabilium naturae operatio constat. Miranda sunt quae potens est facere, & plusquam traditur, plura, quae nec Deo iniuriam nec maculam animae inferunt, per ipsum mirabilia operantur. Per ipsum omnium humanarum adventionum plena cognitio est, & operatio effectiva in quacunque re obscura: quia virtus eius ex intellectu procedens non permittit errare per tres gradus operanti, discernit omnia,

quae

que homines dicunt. Nec seduci in errorē per ipsum inchoata operatio potest. Quicquid Astronomi., quicquid Mathematici, quicquid Magi, quicquid invidentes naturae persecutores Alchymista, quicquid demonibus deteriores Necromantici promittunt, novit discernere, intelligere, rectificare, invenire, suisq; principiis aptata sine malitia perficere, hoc ipsum elementum non elementum per numerū à se remotum cum sibi coniuncto in unitatem simpliciter reductum. Sine huius medij finis principiq; cognitione per numeros, gradus & ordines, nec Magus in imaginibus virtutem daret sine crimine, vel etiam cum scelere dare potest, nec Alchymista imitari naturam, nec homo spiritus compellere, nec futura praedicere vates natura, nec quisquam curiosus experimentorum capere rationem. Omnis itaque natura consistens limitib. operatio mirandorum ab unitate per binarium in ternarium descendit, non prius tamen quam à quaternario per ordinem graduum in simplicitatem consurgat: nam si quatuor numerare velis, non aliter quam ab uno scis inchoandum & dictis unum, duo, tria, quatuor, quae simul sumpta faciunt decem. Hec omnis numeri perfecta cōsummatio est: quia fit tunc regressus ad unum, quia ultra denariū non est numerus simplex. Nam unum, duo, tria & quatuor sunt decē, & sine regressu ad unitatē. numerus ulterius non p̄greditur. Mirantur huius cōnexionis p̄funda nesciētes, quib. principiis in operatione mirandorū utamur, falso nos vel demonum adiutorio,

adiutorio, vel qualibet contra sanctissimam fidem nostram Christianam superstitione inniti opinantes. Nos autem hac de nobis judicantes propter eorum quæ promissimus ignorantiam non miramur. Quoniã sicut sanctissima testatur scriptura de interna cognitione Dei, quã nemo intelligit, quam qui accipit: ita his vel nos imbui, vel uti nemo potest, nisi divino munere lumen singulare acceperit intelligendi ex natura in naturam; fueritq; in eo cum lumine ignis, cum igne ventus, cum vento potestas, cum potestate scientia, & cum scientia sana mentis integritas. Tu autem amice, qui & vitæ nostræ conditionem vidisti; & operum dictorumq; rationem sensu consecutus es, famam nostram innocentiamq; ab amulorum temeritate defende: quia cum Deo potes in veritate; cum tibi visum fuerit opportunum. Non quod falsa hominum judicia verear, sed ne quis nimium credulus obloquentium dictis ignorans de nobis scandalum sumat. Omnia enim quæ scire unquam professus sum; cum Deo & sine iniuria fidei nostræ Christianæ scio, & operatus sum. Licet ex multis paucissimi queant inveniri; qui mysteria occultarum ad inventionem naturalium intelligant. Homo sum mortalis, scio, Christianus fidei constantia, fidelis monachus, professionis mee, non immemor, peccator, sed pœnitentiæ salutari sarcinam sedulo portans. Non ignoro quid me deceat: non sum tam hebes, ut futura cogitare post facta nequeam. Sed bonus ille pater Carmelitarum

Prior

Prior Gandaviensis literas Bontio missas, si aut non recepisset aut domi conservasset receptas, non esset apud vestrates de me rumor mirabilium tantus. Hinc enim varie sunt de me opinionces in omni penè terra suborta, aliis laudem, aliis vituperium in me pro novitatis adirventione promentibus. Magiam me penitus ignorare naturalem dicere non possum, per quam que miranda fiunt naturaliter fiunt. Super naturam in me nihil, præter fidem Christianam, quam natura non dedit, sed gratia. Doctissimus ille, & inter sanctos verè sanctissimus Albertus Magnus ratione profundissimi intellectus cognomento Magnus aeterna memoria dignus profunda philosophiæ naturæ scrutatus, miranda & cæteris inaudita discendo cognovit, usq; adeò, ut apud imperitos etiam magnus & superstitiosus usque in hunc diem iniuriosè sit habitus. Magiam natura non ignoravit, prævorumq; libros plurimos superstitiosos inculpate legit, & intellexit: nec propterea pravus aut superstitiosus fuit. Scientia autem mali non est malum, sed usus. Peram igitur & patienter feram, quod vitiantus toleravit sine peccato. Nec me scire mystica nego, quanquam Alberto & scientia inferior sim, procul, & nullatenus sanctimoniam comparandus. Multa fateor magorum volumina legi, prestigiorumq; non pauca synthemata perlustravi. Nec ea volumina, quæ ligamenta spirituum docent; & omni consimilia penitus à lectione nostra rejeci, & in his omnibus firmior semper, fateor, in sancta fide Chris-

stianorum evasi, quia divino munere quæ legeram, intellexi, ut plurimum. O clarissime, ô bone Deus, quot vana, conficta & ridiculosa, taceo mendosa, & abominanda quæ occultantur in libris magiæ superstitiosa, & in illis quæ de coniurationibus demonum conscribuntur, quæ nemo melius comprehendere, discernere, & confutare potest quàm qui intelligit. Magia naturalis, quæ aliquando principiis naturæ innixa in sua simplicitate pura constabat, tot mendaciis, tot impuritatibus, totq; deceptionibus confusa est, ut nemo, nisi in utraq; doctissimus sit, qui alteram ab altera discernere possit. Quantos errantes in magia ipsa naturali solus ego novi viros aliquando doctissimos, quorum nonnulli & tempus & substantiam Alchymia impendentes perdunt, nonnulli vitam cum rebus amittunt, alij medicinam ex ipsa elicere cupientes post longos labores nihil proficiunt, alij mirandorum effectuum secreta persecutantes ad nullam experientiam pervenire queunt, alij futura predicere gestientes pro veris falsa loquuntur: hi dum opiniones sui capitis ventosas ingerunt ab expertis dudum conscriptis, quæ non intelligunt bona & vera, mala & falsa imperitè efficiunt. Nota tria principia in magia naturali occulta, principia sunt, sine quorum noticia perfecta nullus operantem sequitur effectus. Primum principium in uno consistit: non à quo, sed per quod omnis mirandorum naturalium virtus producit in effectum, de quo diximus, quia purum

purum ab uno procedens non componitur, non mutatur. Ad ipsum à ternario & quaternario fit ad monadem progressus, ut denarius compleatur: per ipsum enim est numeri regressus ad unum simul descensus in quatuor, & ascensus in monadem. Impossibile est compleri denarium, nisi per ipsum: quia monas in triade lata convertitur. Omnes hoc principium post principium monadis ignorantes nil in ternario proficiunt, & ad sacrum quaternarium non pertingunt. Nam si omnes magorum libros habeant cursus siderum, virtutes, potestates, operationes, & proprietates perfecte cognoscant, ipsorumque imagines, annulos, sigilla & secretissima quæque ad plenum intelligant, nullum tamen mirandorum consequi possunt in suis operationibus effectum sine huius principij à principio cognitione in principium. Unde omnes quotquot vidi in magia naturali operantes, aut nihil consecuti sunt, aut ad vana frivola & superstitiosa post longam & inutilem operationem per desperationem prolapsi. Principium verò secundum ordine non tamen dignitate separatum à primo, quod unum existens facit ternarium, est quod operatur miranda per binarium in uno, est enim unum & non est unum, est simplex & in quaternario componitur, quo purificato per ignem in sola aqua pura egreditur, & ipsum ad suam simplicitatem

tatem reuersum complementum operanti m-
 bit occultorum. Hic centrum est magice na-
 cuius circumferentia sibi unita circulum
 sentat immensus ordo in infinitum, virtus ei
 omnia purificata & simplex minor omni
 ternario super gradu composita. Quaternar-
 tem Pythagoricus numerus ternario suffultus
 dinem gradumq; obseruat purificatus parus
 ad binarium in ternario miranda & occulta
 re operari potest. hic est quaternarius, in cui
 sura ternarius binario coniunctus in uno cui
 cit, que mirabiliter facit. Ternarius enim n-
 ad unitatem reductus per aspectum omnia in-
 rinet, & que vult potest. Principium terti-
 se non est principium, sed in binario inter ip-
 finis, omnis scientie & artis mystica infallibil-
 centrū; nec in alio facili⁹ quam in ipso erratu
 niā paucissimi viuunt in terra, qui p̄funda
 telligant. Variū est, compositū, & per septen-
 ternarium octies multiplicatum, consurgen-
 tens fixum. In ipso est consummatio nume-
 dum & ordinis, per quod omnes philosophi
 torum nature Dei veri inquisitores mirabil-
 etus consecuti sunt, per ipsum ad simplex elem-
 in ternario reductum subito fiunt curæ infirm-
 miraculosè & naturaliter omnium egritudi-
 opusq; in magia naturali & præternaturali op-
 tis, consequitur effectum. Fugiant demone-
 duntq; vocati secundum dispositionem quater-
 pra

prædictio futurorum per ipsum verificatur, occultorumq; insinuatio non aliunde quam per ipsum à natura percipitur. Hoc unico medio secretum naturæ aperitur Alchymistis, sine quo nec intellectus artis acquiritur, nec operationis effectus invenitur. Errant crede amice mihi, errant omnes qui sine istis tribus principiis quicquam operari in occultis naturæ scientiis se posse confidunt: maior autem causa erroris est, quod sapientes olim secretis naturæ imbuti hæc vel penitus tacuerunt, vel nimia obscuritate involverunt, ut non nisi ab eis similibus intelligi veraciter queant. Secreta est huius institutionis philosophia & cœlestis, in qua si quis scire & intelligere veraciter cupit, tumultus hominum fugiat necesse est, mundum deferat, cœlum non oculis tantum sed & mente contempletur. Spiritus Dei ubi vult spirat, quem vult illuminat, quem suo numine obumbraverit in omnem cognitionem veritatis inducit: qui acceperit gratias agat condignas Deo, studeat fructibus respondere operis boni, seq; accepisse recognoscat, & non inveniet unde superbiat. Ille autem, cui scire ista sublimia donatum non fuerit, aut socordiam suam intelligat, quia non laboravit ut sciret, aut misericordiam Creatoris collaudet, quæ in bonum eius voluit ut impedimenta nesciret, aut si non acquisierit, Deum sibi non extitisse debitorem donationis fateatur, & non murmuret. amicus es audi consulentem tibi amicum, intelliges factum, & propinquorum victor invidiæ ignem, non ærem.

pedibus calca, mortalium Dei immortalis oculum minaturus vitas. Fuge synodum non per hominem non hominum etiam celestium dolo hirundinum salus tua periculum galli velum raptum à vento persequeris, fatiga septenario, sed per ternarium in unitate iter, surgas & te felicem inuenias. Si operatione à sole, quem tibi natura videtur abscondere cunctis ad verum solem qui Deus est per scientie cognitionis purificata ab inferioribus mentis siderio anima fervore sanctissimi amoris sui convertas. Quia d. vini amoris ars longa, breve est, præstatq; creatorem quam creaturæ veritate semper diligere. Ego te sanum mente, mem corpore ordinatum utroq; valere in Christus semper & cupio & oro, quem mihi precem motu misericordem facere pro viribus curas Spanheym Cœnobio meo, quod vidisti pauperem meam manu, te postulante scripsi decembris Maij, Anno Domini Jesu Christi Fidelium M. D. III.

JOANNES TRITHEMIUS A

Spanheymensis ad Illustrissimum Dominum
 mum Marchionem Brandenburgensem, de
 bus convenientibus vero
 Mago.

Serenissimo Illustrissimoq; Principi ac
 no, D. Joachimo Brandenburgensi sacra

M

Marchioni, Stetinensium Pomeranorumq; Duci
 invictissimo, &c. ac Sacri Imperij Romani Archi-
 camerario, Principi Electori, Joannes Trithemius
 Abbas Spanheimensis humilem paratissimamque
 in cunctis obsequendi voluntatem. Illustrissima
 Princeps, sanctum & laudabile desiderium sereni-
 tatis tue ex relatione doctissimi strenuq; oratoris
 tui Domini N. quem cum literis credentiae ad me
 misisti, cognovi, cui morem gerere maxime & velle
 & optarem: accedendi autem personaliter invictam
 tuam maiestatem hac vice omnis mihi adempta est
 facultas propter multas & varias rationes eidem o-
 ratori expositas, qui tanto studio nisus est, ut me tua
 Celsitudini adduceret, ut diligentiorum eo invenire
 potuisses neminem. Utinam locorum distantia in-
 ter nos brevior esset, meq; aut nulla detineret cura
 rei familiaris, aut facilius conditio relevaret, advo-
 larem protinus, tuamq; serenitatem libens ac fidens
 adirem, aperiremq; profunda secretissimaq; Magiae
 naturalis, quae aut neminem aut paucissimos hodie
 scire & intelligere crediderim. Omnes enim quot-
 quot novi, vidi, & audiui in Magia ipsa naturali,
 in compositione imaginum, annulorum & sigillorū,
 abditisq; natura operationib. laborantes nihil profici-
 unt, nec ullum sacrarum operationum cōsequuntur
 effectum: sed post longam & inutilem operationem
 sepe desperantes ad frivola & superstitiosa prola-
 buntur. Magia autē naturalis pura est, solida, stabi-
 lis, & licita, quae Principes maxime decet & ornat,

Supr. P. 92.

nec unquam ab ecclesia prohibita, nec etiam
 prohibenda, quippe quæ puris principis natu-
 nititur, nullamque superstitionem admittit.
 tria sunt principia omnino secretissima, quæ
 philosophorum literis aliter quam occultissimis
 volutiis, mysteriis denodavit, propterea ne in-
 vorum notitiam devenirent, qui multa per e-
 trarent mala. Sunt autem ipsa principia intel-
 humano nimis difficilia, solique homini ab astra-
 te, ingenio & natura speciali conditione dis-
 pervia, sine quorum cognitione perfecta nihil p-
 ciunt in Magia operantes. Te autem seren-
 Princeps in magicis & occultis naturæ virtutibus
 non solum per desiderium occupatum, sed & ap-
 me eruditum & expertum tuus mihi dixit ora-
 qui an ipsa principia teneas cum nescio, mitto g-
 tiæ tuæ duas epistolas, quas dudum scripsi am-
 rationem secretarum meorum scire cupientibus
 Quarum explanationem per litteras dare diffi-
 est nisi totius Magiæ fundamentum, rationes,
 perationes, modum & ordinem non epistolis sed
 bris magnis velim explicare, quod occupationem
 prohibent, nec brevis temporis admittit. Veri-
 si tua velit Serenitas, ut opus licet arduum va-
 aggrediar, me facile provocabit non par-
 temporis spacio consumendum: vehementer
 enim lætor & gaudeo te in his artibus & studiis
 delectari, quæ & solos Principes decet,
 veteres Reges, Duces, atque præcellentes Impe-
 am.

amauerunt: nec hodie Principem vivere crediderim
 (oratoris tui miranda relatione inductus) quem
 aut tibi preferendum in his iudicem, aut cui secre-
 ta mea & quidquid in magicis sum assecutus ma-
 luerim aperire. Quid enim pulchrius, quid utilius,
 quam Principem genere, rebus & sapientia insignem
 invincibilemque exposcam eis oblectari studiis,
 quorum usu Reges & Principes olim sapientes &
 potentissimi ceteris in terra omnibus metuendi fa-
 cti sunt, non solum his studiis potentes, metuendi
 mirabilibus effectis, subditas sibi gentes prudentissi-
 me gubernarunt, sed etiam cum divitiis honore ac
 felicitate nomen acquisiverant aeternum? Utinam
 Reges & Principes nostri omnes tua serenitatis stu-
 diis imitarentur: quam bene Respublica regeretur,
 quamq; essent felices hic in tēpore & post mortem in
 aeternitate? Magia siquidem naturalis non solum
 effectus operatur visibiles, sed etiam intellectum i-
 ipsius hominis in ea periti mirabiliter in cognitione
 divinitatis illuminat, invisibilesque fructus anima
 praestat. Sed videmus nomen Magia cunctis penē
 hodie hominibus inuisum & odiosum, ut omnes in
 ea studentes una sententia damnent, omnemque u-
 sum eius Christiana religioni adversum penitus &
 contrarium existiment. Et hac bona sanctaeque sciē-
 tiae Magiae naturalis injusta damnatio unde putas
 serenissime Princeps exordium sumpsit, meam sen-
 tentiam accipito. Posteaquam veteres illi sapien-
 tes philosophi Principes & Reges in scientia Magia

naturalis perfectè imbuti ab hac luce decesserunt, scientiam ipsam occultis secretissimisq; mysteriis obvolutam studio relinquentes, ne indignis pateret accessus. Qui scripta eorum legere & operari in eis voluerunt homines, bisariè processerunt: quidam enim ex eis cum legissent miranda sapientum in magicis experimenta, desiderio & curiositate attracti, quod inviti faciunt hodie, operari secundum faciem lectionis coperunt; non intelligentes ea quæ legerunt.

Quæcum nullum consequerentur promissæ operationis effectum propter omnimodam sui ignorantiam, libros optimos & experientia probatos intelligentiarum velut inanes, falsos, mendaces & frivolos cum ignominia abjicientes condemnarunt. Alii verò præscripta ratione infructuose laborantes cum nihil in compositione rerum magicarum proficerent, seque arbitrarentur promissione auctorum esse deceptos, ne soli viderentur abducti, sed plures haberent socios erroris, majora quàm inveniissent promittentes, vana, frivola & conficta scienter libris sapientum immiscuerunt; characteres varios cum ignotis nominibus inferentes, in quibus magna laterent secreta, per quorum scientiam miranda fieri posse dixerunt. Alii non contenti prædicto modo hominibus illudere, ut naturalem Magiam, quam non intelligebant, magis confunderent, diabolicas institutiones addiderunt, quæ b. usq; adeo fœdata & confusa fuere volumina sapientum, ut non solum à studiosis non intelligi hoc tempore & emendari nequeant,

queant, sed quod gravius est, ab omnibus penè viris bonis, qui ea discernere nequeunt, cum non didicerint, inquam magica, reprobata, superstitiosa, diabolica, & sacrosancta fidei nostra contraria condemnentur: unde magica sancta & bona rectè & purè licet occulte ab auctoribus olim conscripta ita confusa, deturpata & infecta est ut nomen eius audire inter Christianos v. deatur horrendum, sitq; horrendum omnibus, & non tam invisum quam impenetrabilis. Itaq; cum non sint hodie, qui naturalem Magiam à superstitiosa & vana secernere queant, sancta iacet cum profana turpiter contempta, usq; adeo, quòd predicatorum verbi Dei ac medicorum animarum confessores omnem populum Christianum à multis annis palam & occultè sub magnarum excommunicatione censurarum ab eius observantia arcendo prohibeant, usum eius omnibus Christianis penitus interdiciant, & libros huius scientie quotquot invenire potuerunt igni comburendos tradunt. Quod si Magia ipsa naturalis ad primam puritatem suam reduceretur fieret cunctis denno amabilis & maxime utilis Principibus. Sed quis tam idoneus, quis tam doctus & potens, qui hoc opus aggredi possit? Nō est unius diei negotium, nec viri pauperis ineruditq; opus, ubi & scientia profundissima in omni pene scientia requiritur, & opes, volumina comportari nequeant, postulantur multorum, Multos invenimus multa & magna promittentes, qui compositionibus imaginum dant operam, sed proficientes

ad

ad effectum sine superstitione paucissimos. Et quia
tuam Serenitatem magnifice Princeps studio rerū
abditarum, quæ magia ipsa naturali perficiuntur
deditam scio, quantum licet pandam tibi paucis,
quæ nunquam dixi, quibus ignoscas, quemadmo-
dum in hac profunda scientia sit operandum. Sunt
enim hominē in Magia studere & operari utiliter
volenti subiecta necessaria. Imprimis necessarium
est, ut a natura sit ad istam artem non solum incli-
natus, sed & dispositus, aut saltem preceptoris ma-
gisterio disponibilis per refectionem à ternario in
unitatem per binarium divisum. Quod apertius
explanare literis nequaquam valeo, sermone verò
possum, non etiam omnibus, sed his duntaxat quos
intelligentia perlustravit. Secundo oportet lingue
sufficientem noticiam habere, propterea ut vulgaris
non capiat tantam majestatem scientiæ ipsius Ma-
giæ naturalis. Sed & fundamentum Astronomicæ
institutionis scire necessarium est, aut saltem habere
ad uotū qui sciāt. Tertiò necessariū est habere alius
copias librorum in hac scientia, & qui sunt emen-
dati, sicuti inveniuntur hodie pauci, velut habeatur
ad manum, qui vitia eorundem emendare veraci-
ter possit & non augere. Quarto necessarius est do-
ctissimus & expertus preceptor in arte: quoniam
hac scientia tantis est obvoluta mysteriis, ut sine
doctore peritissima non queat apprehendi, nisi omni-
potens DEUS singulari dono gratiæ velit illumi-
nare mentem, quod rarissime fieri consuevit. *Quin-*

est necesse est, ut scias divisionem totius universi superiorum & inferiorum, ab uno usque in quaternarium in ternario quiescentem, noveritque ordinem descensus & ascensus, gradum, numerum, inflexum & reflexum esse & non esse in unum & tria: & hoc scire difficillimum est: quia omnis mirandorum effectuum radix, quocumque modo fiant in Magia tam naturali quam supernaturali huius principii fundamento innititur. quocirca omnis quihunc ordinem apprehenderit, ipsumque modum intellexerit, perfecte consummatus in omni scientia proficienda Magia erit, mirandosque in operatione consequetur effectus. Sed quia hoc scire nimis est difficile, paucissimi utiliter, multi vero infructuose in Magia laborant. Sexto oportet ut noverit arti convenientem vivendi modum, debitumque ordinem laborandi, temporis horam, opus operisque dominum, id est planetam, locum aptum, formam, materiam, & materia commixtionem, purum & impurum, simplex & compositum, simile, diversum, conexumque conjunctorum: & post haec omnia suae ipsius animae mensuram, virtutem & bonitatem in potentia cundis. Septimo ut sciat sub cuius planeta dominio spiritus hora, diei ac temporis sit quaelibet res mundi, secundam substantiam, ac cogens & effectum maxime, per quem operatur. Inferiora enim superioribus subiecta sunt, & sola similitudine, qua substantia, accidente, potentia, virtute, numero, gradu ac proprietate constat, per applicationem unius ad aliud modo

modo in arte firmato miradorum in magia naturalis sit utilis operatio. Octavo necesse est scire in magia naturali operantem, & intelligere omnem intelligentiarum proprietatem, ordinem, gradus, loca sive locationes, nomina sive verba & officia sive opera, quemadmodum se habeant ad extrema in ordine, & quomodo per eas sit operandum in qualibet intentione universalis: aut primum necessaria scientia est, per quam certe perficiuntur, quemadmodum caro, ne putrescat, sale conservatur. Nonò in his quæ solus perficere non potest, socios oportet habere, aut natura dignos, aut institutione dignificatos: quia sociorum indignitas operationis effectum impedit in omni operatione Magiæ tam naturalis quam superstitiosa, ac etiam supernaturalis. Decimò oportet in Magia operantem firmum esse confidentia, & de consecutione effectus nullatenus hesitare, non tamen ob id quod credulitas aliquid conducat in his, sed quod hesitatio firmitatem operantis anime per medium in extremum frangit debilemque facit, sine cuius virtute stabilis non sit à superioribus influxus optatus. Undecimò oportet volentem in Magia naturali operari fructuose omnia conservare secretissima, & nulli profectum vel defectum operationis, neque ipsam operationem, neque voluntatem, neque artem, neque tempus revelare, nisi præceptoris & discipulo. Quia hæc scientia publicum fugit, & divulgata rario de perfectum consequeretur effectus. Hæc sunt invictissime

Princeps

Princeps, quæ tuæ serenitati scribere hac vice volui, ne oratorem tuum remitterem vacuum, qui ut scriberem instantissimè oravit, scripturus missurusque posthac majora & latiora, cum tuæ majestati hac placuisse edoctus fuero. Cætera seorsum scripsi misiq; propter huius prolixitatem epistole. Deus Serenitatem tuam conservet incolumem. Data ex Spanheym Cœnobio meo vicefima sextadie Iunii Anno Christi millesimo quingentesimo tertio.

Illæ duæ epistolæ antecedentes nunquam ante hæc impressæ fuerunt.

J O A N N E S T R I T E M I U S
 Abbas Spanheymensis Joanni Capelle-
 rio Mathematico S.

E*Antibi partem Steganographia nostra minoris, cui titulum dedimus grecum γλωττου Φοειαν, id est, linguæ fertilitatem, rescribi fecimus quam pridem postulasti à nobis, opus ut scis arcanum, hætenus nulli visum, quod ea mittimus lege quò servetur occultum. Amorem tuum & indeficiens erga litteras Græcas studium, cæterasque philosophiæ mundanæ scientiæ non vitupero, sed laudarem potius magnisque præconiis efferrem, si hæc omnia rite ordinaveris ad amorem divinam. Universa enim mortalium studia, quæ non fuerint ad Dei charitatem ordinata, prorsus*
vana

vana & omni Christiano contemnenda sunt. Curandum igitur nobis, ut mens nostra propria memor salutis nunquam studiis inhereat mundanis, sed illis utatur potius ad ministerium & servitutem non continuè, sed cum fuerit necessarium; duntaxat per vices philosophiæ & sapientiæ spiritualis, per quam in Dei cognitionem amando perducitur, & in amoris dulcedinem cognoscendo roboratur. Mortales sumus & urgentibus naturæ statutis, necessariò morimur omnes, hoc solum ferentes nobiscū, quòd discendo & studendo in cognitione & amore summi boni Creatoris nostri profecimus. Cæterorū verò fructus omnes studiorum, sicut nebula cum labore habito evanescent. Omnis ars humanitus adinventæ, quæ divinæ non coheret scientiæ, licet in hac vita nomen sibi usurpet scientiæ, quantumlibet celebrioris, habitumq; assequatur demonstrativum, tam diu potest manere in homine, quam in corpore cum ratione vita. Cessat autem penitus cum moritur homo, & cum cæteris vitæ actionibus expirat. De hac vana scientiâ mundi sanctus Christophilus dicit in quadam epistola. Si quis existimat se scire aliquid, nondum cognovit, quemadmodum oporteat eum scire. At si quis diligit Deum, hic cognitus est ab illo. Cuius sententiâ divus Bernardus pulchrè dilucidans in meditationibus dixit. Vides quòd non probat multum scientes, si modum nesciant sciendi. Vides quomodo fructum & utilitatem scientiæ in modo sciendi constituit. Quid ergo dicet,
nisi

nisi ut scias quo ordine, quo studio, quo fine unum-
quodque scire oporteat. Quo ordine, ut illud prius
quod maturius movet ad salutem. Quo studio,
ut illud ardentius, quod movet vehementius ad a-
morem. Quo fine, ut non ad inanem gloriam & o-
stentationem, sed ad tuam aliorumque salutem.
Quemadmodum verò non est una omnium ad sci-
entiam properantium intentio, ita nec finis quidem
unus. Alii namque multa scire cupiunt eo tan-
tū sine ut sciant, & fructum suae curiositatis unum
& in nihilo consistentem recipiunt. Alii autem sci-
re volunt propter commodum temporale, ut vide-
licet divitias honoresque assequantur & dignita-
tes: qui quid aliud quam turpem exercentes qua-
stum ipso scientiae sacro nomine penitus censendi
sunt indigni? Et quam multi hodie ad scientiam
se in hunc finem conferre reperiuntur. Et sunt
nonnulli qui scire volunt ut ipsi ab hominibus sci-
antur, quorum fructus scientiae vanitas est. Om-
nium praescriptorum intentiones ad sciendum re-
prehensibiles sunt, & finis culpa, ac iudicii rationi
obnoxiae. Sunt verò alii qui scire cupiunt ut proxi-
mos in Christi amore instituant & aedificent arden-
tius, & horum finis charitas est, & fructus, si vita
doctrinae concordet, aeterna felicitas. Alii autem
sunt qui scire volunt, ut ipsi in lege domini aedificen-
tur, quorum finis prudentia, & merces vita debita
bonae sempiternae beatitudinis retributio. Vides nūc
amice quis debeat nostra finis esse scientiae, & quem-

Vn

admodum nos scire oporteat. Cum ergo finis scientiæ speculative sit veritas, & practica opus, tantum scimus quantum de cognitione Dei omnipotentis apprehendimus, qui solus est veritas: tantum verò cognoscimus quantum diligimus. Scientia enim vera & salutaris Dei parit cognitionem, cognitio amorem, amor frequentiam, frequentia familiaritatem, familiaritas fiduciam, fiducia omnium quæ postulaveris à domino Iesu facilem impetrationem. Scientia quippe virtutis cultum præcedit, quia nemo potest fideliter agere quod ignorat. Cognitio veri & amor recti certissimum ad felicitatem parant introitum. Præcedit autem sicut diximus amorem cognitione, cum nemo possit amare veraciter quod penitus ignorat. Propterea dixit ad Patrem in Evangelio dominus Iesus Christus. Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum Deum, & quem misisti Iesum Christum. Quid nam aliud est illa supercaelestis beatorum spirituum amœnitatis fruitio, quàm divine majestatis cognitio & amor? Salutaris enim scientiæ cognitio annexum sibi habet amorem: nec potest mens intellectualis sempiternæ fruitionis habere consortium, si aut cognitio fuerit sine amore, aut amor sine cognitione. Dæmones quidem mali cognoscunt, sed quia non habent amorem, ad fruitionem quæ ex utroque & non ex altero nascitur solo minime pertingunt. Amorem unius summa veritatis

philo-

philosophi gentiles quidam, & extra Christianis-
mum positi hodie forsitan multi habere viden-
tur, sed quia non cognoscunt Patrem universita-
tis solum verum Deum, & quem misit ille domi-
num nostrum Iesum Christum, in suis cognitioni-
bus evanuerunt, & ad fruitionem summae bonitatis
nequaquam perveniunt. Dicit autem ipse salvator
noster Dominus Iesus Christus de illis qui ipsum ve-
nisse in mundum non cognoscunt. per fidem in san-
cto Evangelio, *Qui non credit jam judicatus est: Et*
S. Christophorus, Sine fide, inquit, impossibile est pla-
cere deo. Vera enim cognitio ex fide est, & amor
ex cognitione. Homo ergo qui non habet fidem, non
habet cognitionem. Qui autem non habet cognitio-
nem non habet amorem. Et qui non habet amorem,
non potest habere fruitionem. Hoc est enim quod
ipse Dominus Iesus jam ascensurus in coelum suis
discipulis revelavit dicens. Eantes in mundum
universum, predicate Evangelium omni creatu-
ra. Qui crediderit & baptizatus fuerit salvus
erit, qui vero non crediderit condemnabitur. Prima
itaque ad Deum via est scientia sive cognitio per
fidem, sine qua nemo salvabitur. Ad hanc ve-
ram scientiam o Mathematicae omnes aliae scientiae
& stadia tua referantur, quod nisi feceris, inani &
stulto labore consumeris. Haec est scientia vera,
qua scientem compunctione & amore afficit non
extollit, nec superbientes quos impleverit sed ge-
mitantes facit juxta illud viri sapientis: Qui addit

scientiam, addit et dolorem, eo quod in multa scientia multa sit indignatio. O nunc igitur amice, providemus vobis in tempore opportuno, ut studia vestra faciamus bona, quando tempus habemus, quemadmodum sanctus dicit Apostolus.

ἰδὲ γὰρ νῦν ὁ δευτέρως χρόνος, ἰδὲ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας ἡμέρα. αὐτὴ μὲν ἡμέρα ζωὴν αἰώνην ὑπὸ φέρει, καὶ ἄλλως τρόπος εἰσπράττει. νυνὶ μνηστέον, ἔν τῇ μνησίᾳ θλίβειν τὸ σῶμα καιρὸς, εἰὰν δὴ βυλοῖμεθα οὐτὶς ἔργον ἀναβαίνειν, καὶ σὺν θεῷ ζῆν τὴν αἰωνίην ζωὴν, αἷλις μέλει τῶ νῦν ἡμαρτηκομῶν, ἔξ τῆ γῆς ἔξ ἔργον ὡ ποιητὴν ἐβλάψαμεν. ἕως ποτὲ ὑπομῶμεν ἐν ταῖς ἡμετέραις ἀμαρτίαις. ἀνισῶμεν τελειῶμεν ἀνισῶμεν ἐξ ἀνομιῶν ὡς ἀγαπεῖς ἀδελφε Γεωργίου Καπελλέρη, ἔξ θεοῦ ἰσχύον ὁμολογῶμεν τὰ πάντα ἀμαρτήματα ἡμῶν, ἔο θεὸς συγγνώμων ἡμῖν συγγνώσαται. ἄλλως δὲ εἰς ἀδικατα βησόμεθα, ἔ μηδεμίαν ποτὲ ἐκεῖ ἐσὶ λύτρωσις εἰς αἰῶνα. ἀναγίνωσκε τὸν προφητὴν ἠσαΐαν λαλῶντα ἡμῖν. λέγουσιν καθαροὶ γίνεσθε, ἀφελεσθε τὰς πνηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ἀπέαντι τῶν ὀφθαλμῶν μῶν. παύσασθαι ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν. μάθετε καλὸν ποιεῖν. ἐκζητῆζατε κρίσιν, ῥύσατε ἀδικήμενον, κρίνα τὸ ὄφθαλμῶν, ἔ δικάσωσά τε χήραν, ἔ ὁρᾶτε, ἔ ἐξαλεχθῶμεν, λέγω κύριε, ἔ εἰὰν ὡσιν αἱ ἀμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικῶν, ὡς χιόνα λευκακῶ. εἰὰν δὲ ὡσιν ὡς κόκκινον, ὡς ἔλεον λευκανῶ. ἔ εἰὰν θέλητε ἔ εἰσακτέμεν, ἔ ἀγαθὰ τῆς γῆς φάγεσθαι. ἔ ἀλλὰ τὸν Ἰωὴλ ὁ κύριε ἔλεγεν. ἐπιστράφητε πρὸς με ἐξ ὅλης καρδίας ὑμῶν ἐννησίᾳ ἔ κλαυθρῶν, ἔ ἐν σκοπετῶ. ἔ

ἐξαί-

εζαβρίξατε τὰς καρδίας ὑμῶν, Ἑμὴ τὰ ἰμάτια ὑμῶν,
ὅτι ἐλεήμων γὰρ. Ἐοικτεῖσιν ἐστὶν ὁ κύριος, Ἐμετα-
καὼν οὐκ ἔστι κακίας. Ἐὁ χριστόφιλος Παῦλος ἀ-
πόστολος ἔστις Ἐφ' ἑσποῖς γράφων λέγει. ὅτι ἐστὶν ἡμῖν ἡ
παύλη πρὸς αἶμα Ἐσάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς,
πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τὸν κοσμοκράτορα τῶ σκότους
τῶ αἰῶνος τῶ τε, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας
ἐν τοῖς ἐσθ' ἑσποῖς. ἘΔὲ ὅτι μὴ λέγει ὁ μακάριος
τῶν ἀποστόλων ἀρχὸς ὁ Πετρος. ἀδελφοί νήψετε
καὶ γρηγορήσατε, ὅτι ἀντιδικῶ ὑμῶν διάβολος, ὡς λέ-
ων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζήτων ἵνα κατὰ πῖν. ὡς ἀντι-
στῆτε ἐν πίσει καὶ ὁ κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χριστός ἐν τῷ ἀ-
γίῳ διαγγελίῳ εἶπεν, γρηγορεῖτε, καὶ προσέχετε ἵνα μὴ
εἰσελθῆτε εἰς πειρασμόν. ὅτι μὴ γὰρ ποιεῖ ὁ χριστό-
φιλος Παῦλος ἀπόστολος, ἔω δὲ φησὶ ἐν τῷ
ἐσθ' ἐκείνῃ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ ὁ χριστός, ὁ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, τῇ
πίσει ζῶ ἔστι θεὸς ἔστι ἡγαπήσαντός με, Ἐπ' ἑσθ' ὁ δὲ
ἐαυτὸν ὑπὲρ ἐμῶ ἰησοῦς χριστός ἀλόγητος εἰς αἰ-
ῶνα.

*Magna verò nobis à amice puritate & sanctita-
te opus est, si vera sapientia fructus cum beatissimis
Christi apostolis in aeterna cupimus felicitate obti-
nere. Dicit enim rursus in quadam epistola S. Chri-
stophilus, Pacem sequamini cum omnibus & san-
ctimoniam, sine qua nemo videbit Deum. In Le-
uitico etiam dixit ad Moysen, Dominus, Loquere
ad omnem cœtum filiorum Israël, & dices ad eos,
Sancti estote, quia ego sanctus sum dominus Deus*

vester quid autem sanctitas esse putanda sit, Dionysius Ariopagites in 12. de divinis nominibus. cap. non tacuit, sanctitas inquit est, ut secundum nos loquamur, omni scelere libera perfectaque, & penitus incoinquinata mundicia. Deus noster sanctus est, nos autem peccatores & immundi. Cum ergo inter dissimilia non fiat unio, quomodo inter Deum & nos concordia fiet? Audiamus divinum doctorem sanctum Augustinum. Nullus, inquit, sanctus & iustus caret peccato, nec tamen ex hoc desinit esse iustus vel sanctus, cum affectu teneat sanctitatem. Dicit enim scriptura. Septies in die cadit iustus & resurget, impii autem corruent in malum. Si cadit, inquit Hieronymus, quomodo iustus? Si iustus quomodo cadit? Sed iusti vocabulum non amittit, qui per poenitentiam semper resurgit. Et non solum septies, sed etiam septuagies septies delinquenti, si convertatur ad poenitentiam, peccata donantur. Et quamvis nemo fiat sanctus viribus suis, cum non sit volentis neque currentis sed miserentis Dei, voluntas tamen nostra bona ad nostri sanctificationem necessario requiritur, ut Dei gratia in nobis sanctitatem operetur. Quoniam quidem sicuti neque sine muliere vir, neque sine viro mulier ex se hominem procreat: ita nec voluntas hominis bona sine gratia Dei, nec sine voluntate ipsius hominis bona divina miseratio quengquam sanctificat. Liberum arbitrium donavit homini Deus, quo habeat voluntatem in sua potestate, non

ut

ut bonum à se possit quod vult , sed ut velit quod
 posse donaverit ipse. Unde & sacer Christophilus
 dixit , Velle mihi adjacet, perficere autem non in-
 venio. Cur hoc ô divinorum sancte speculator , cum
 nihil adeo bonæ sufficiat voluntati sicut ipsa sibi?
 Sed non est inquit volentis neque currentis, sed mi-
 serentis Dei. Hanc Pauli sententiam multi carna-
 liter sapientes non sanè intelligunt , propter hoc vel
 maxime, quod subjunxit , Ergo cui vult miseretur,
 & quem vult indurat. Carnalibus nimium cir-
 cuncincti ad faciem cordis velaminibus turbantur,
 & plerunque de miseratione Dei clementissimi de-
 sperare videntur , quasi divina voluntas nostra sit
 causa damnationis , & non potius ipsa voluntas
 nostra propria , quam illi conformare contempsim-
 us. Quem enim indurat Deus, propria voluntatis
 averse demerito indurat : & quem salvat utique
 propria voluntatis converse bonitate salvat. Tua
 voluntatis est currere , Dei bonitatis est salvare.
 Non salvabit te gratia, si tua voluntas fuerit geio-
 sa. Impossibile namque est bonam non salvari volun-
 tatem. Sed & ipsa donum Dei est, quoniam nec vel-
 le bonum nec perficere sine gratia Dei possumus.
 Deus autem benedictus qui vult omnes homines
 salvos fieri; misereri nobis; & dare gratiam semper
 quidem paratus est, mens verò nostra carnis nimium
 delectata commercio, quoties in peccatū avertēs se à
 summo bono prolabitur , toties nubem reatus inter-

ponit, qua gratia misericordiae Dei, alioquin semper prompta, in ea minimè operetur. Enimvero quemadmodum ad solem conversus luna globus illius splendore luminosus ac lucidus efficitur, & quanto plus appropinquaverit directæ oppositioni, tanto magis illustratur. Quod si terra corpus intervenerit, eclipsim mox luna patitur, & in volutionibus obfuscatur. Sic mens nostra ad Deum per voluntatem bonam & interni desiderium amoris conversa pulcherrimis atque dulcissimis gratiarum illustrationibus perfunditur, & in sancto speculationis acumine mirificè roboratur. Mox verò ut peccati nubes intercesserit, se lumen illud indeficiens abscondit. Praecipuum namque secularibus sive carnalibus desideriis animum, Dei gratia nequaquam illuminat. Neque misceri peterunt vana veris, aeterna caducis, spiritualia carnalibus, ima summis, impura sanctissimis, caelestia terrenis, ut pariter mens sapiat quae sursum, & quae super terram. Vale Capellerie, scientiisque insuda salutaribus, quarum fructus in cælo promittitur, & finis nulli unquam fini obnoxius habetur. Iterumque vale. Ex Colonia

18. die mensis Julii. Anno

M.D.V.

JOAN:

IOANNES TRITHEMIUS ABBAS SPANHEYMEN-

sis Libanio suo præceptori unico salutem.

Literas tuas dulcissimas, præceptorum optime, decima quarta die mensis July apud Coloniæ Agrippinam, ubi conventus celebrabatur Alemæniæ Principum, Regenostro præsentē, accepi, legi, & intellexi. Sequar consilium quod dedisti, tamen si gravissimum futurum sit murmur inter nostros, quorum in me lingua bacchabitur. Melantius totum cum suis in nos malum suscitavit, quem nondubitemus casurum in foveam quam paravit. Patria nobis consuluit tuus noster Astrophilus dictis, nec in uno quidem deflexit sententia. Vocavit me Princeps Marchio Coloniæ, & obtinuit ut cum eo vadam, ad tempus mansurus in Marchia. Tua custodiam non modo præcepta, sed & consilia pro viribus ipsa. Bobus & capris fœnum subtraxi, & magnam cum simiis bellum, sed hætenus victor evasi. Magno tui desiderio fervet Joachim Brandenburgensiū Marchio, Princeps æterna memoria dignus, juvenis annorum unius & viginti, peritus lingua Latina, & studiosissimus vera sapientiæ amator. O si unquam fieri posset, ut te coram videre & alloqui mereretur. Humanissimus est Princeps, &

V n s

qui discere non solum non erubescit, sed & maxime cupit. Vellem ad eum scriberes, quod primum, a nobis argumentum sumens, mitteresq; aliquid ex officina Pelagij. Ita vel magis, quatenus uter nostrum exierit prior, qui remansit alterius sui heres esto. Consolationibus tuis fortior mens facta est tibiq; vicem reclinat libens quam debet. Ora mecum, precor ad Deum, ut quod volumus, maximeq; velle debemus, nobis ille concedat. Scribo sapienti & Deo dilecto sacerdoti, qui nos juvare potest precibus & votis, ut mens reformetur inversa, sit unum in amore & cognitione unius summi boni, Patris, & Filij, & Spiritus sancti, gratiam assecuta principis, a quo multitudinelabitur, unitate ad ipsum reformatur. Utinam & preceptorum omnium post Deum fidelissime, vel nunc tandem fieri posset quod optavimus sapere, quo nobis veros & sanctos liceret imitari sapientes, qui per abstractionem sibi veraciter unitam cum ardentissimo amoris desiderio in Deum salutis tramitem tenuerunt. Quid nobis & mundo, qui hinc velociter migraturi sumus? Ecce quam mihi amatores mundi mercedem tribuere, qui Deo servire prelati monachorum sine mundo non potui. Nihil unquam, ut nosti, quesivi mundanum, nihil amavi terrenum, omnes mundi voluptates fugi atq; desperi, & persecutionem ab hominibus sustinui gratis sine demerito, sine causa, sine culpa. Deus autem omnipotens cui soli placere cupio, hanc super me tribulationem nec iniuste nec sine causa permisit, cuius boni-

tati

tati gratias ago, quia in veritate cognovi hanc emulorum adversum me iniuriam non parum mihi prodesse. Accipio quod meum est cum patientia, quantum intulserit Dominus Jesus: ipsi qui non merenti coram hominibus intulere contumeliam, viderint quo zelo ad inferendam fuerint inducti. Non moveor iniuria mihi facta, dum videor mecum: sed cum tranquillitate mentis dicere possum: Conscia mens recti, fama mendacia spernit, sciens verum, quod illi in vitium credula turba sent. Nihil de me dubites amantissime preceptor, faciam pro viribus quod Christi decet amatorem, atq; discipulum, feramq; mentem tranquilla qua nobis ferenda proposuit. Quidni ferrem patienter qui & Christianus sum & Monachus, magna non ignarus mercedis? Tu pro me ora ac vale. Hac scripsi ex civitate Neometensi vicesima die mensis Augusti, & per Narciscum Medicum Parisios in domum Caroli Bovilli de Sancto Quintino oriundi Theologi, quem nosti, amici nostri, tibi presentanda ordinavi, nec dubito quin fideliter ad te perferentur. Iterum vale. Anno

Christi M.D.V.

REVE-

REVERENDISSIMO IN
CHRISTO PATRI THEODORI-
co Episcopo Lubecensi Joannes
Trithemius salu-
tem.

J Amblicus Academicorum sacerdos manu Se-
renissimi Principis nostri ades meas introductus
tuo me nomine salutavit. Latius admissi philosophi
nostris institutis nonnunquam se ingerentem, quem
dum lego una cum Proclo suo conphilosopho, profun-
diusq; intueor, non eos sed Ariopagitam Dionysium
me legere plerumq; invenio. Et hoc mihi factum mo-
re veterum placet, quippe qui potare de rivulo in-
tere a sum contentus, donec ad fontis mihi scaturigi-
nem purissimi liceat pervenire. Gratias habeo tuae
humanitati doctissime praesul, qui me non au-
dentem petere tantis hospitibus honorasti. Utar co-
rum lectione tempore modico, faciamq; mox tua re-
petant scrinia. Vitam Apollinij Thianei quodam
enchiridio impressam ex Colonia Agrippina mecum
nuper attuli, cuius inire iudicium occupationes me
principis hac vice non permittunt. Vereor enim pra-
cipitem dare sententiam, propterea vel maxime,
quod Divus Hieronymus in prooemio bibliotheca
sacra non sine laudibus videtur introduxisse Apol-
lonium. Examinanda sunt prius a me singula quam-
primum

primum per otium licuerit, postea meam sine cuiusquam praeiudicio dicam sententiam. Vale praesulum decus, & me dediticium habeto commendatum. Ex Colonia juxta Spreum & Ursulum ultima die mensis Octobris. Anno Domini M.D.V.

IOANNES TRITHEMIUS ABBAS MONASTERII S. Jacobi in suburbio civitatis Herbipolensis Joanni Virdungo de Hasfurt Mathematico doctissimo salutem.

Exhibuit mihi literas tuas Henricus Gronigerus Reverendissimi Praesulis nostri à secretis, quibus planè cognovi causam meam petitoriam apud Illustrissimum Principem Philippum Comitem Palatinum per te fuisse promotam. Quare tibi gratias habeo quam maximas, referamq, pro viribus quoties mihi dabitur occasio. De libris verò Principis faciam juxta consilium tuum, quamvis timeant nemora inducat periculum, quoniam homines sunt vigilantia ut plurimum carentes, qui parvam rebus etiam arduis adhibeant curam. Librum verò tuum quem mihi commodasti manibus commisi scriptoris, qui mox ut fuerit rescriptus, ad te sine mora revertetur. Libros autem Berengarii meos, quos apud te Budoris dimiseram rescribendos, cum perfeceris ad me

me ut redeant jubeto. Homo ille de quo mihi scripsisti, Georgius Sabellicus, qui se principem necromanticorum ausus est nominare, gyrovagus, battologus, & circumcellio est, dignus qui verberibus castigetur, ne temere deinceps tam nefanda, & Ecclesie sancte contraria publice audeat profiteri. Quid enim sunt aliud tituli quos sibi assumit, nisi stultissima ac vesana mentis indicia, qui se fatuum non philosophum ostendit? Sic enim titulum sibi convenientem formavit & Magister Georgius Sabellicus, Faustus junior, fons necromanticorum, astrologus, magus secundus, chiromanticus, agromanticus, pyromanticus, in hydra arte secundus. Vide stultam hominis temeritatem, quanta feratur insania, ut se fontem necromantie profiteri praesumat, qui vere omnium bonarum literarum ignarus fatuum se potius appellare debuisset quam magistrum. Sed me non latet eius nequitia. Cum agno priore de Marchia Brandeburgensi redirem, hunc ipsum hominem apud Geilenhusen oppidum inveni, de quo mihi plura dicebantur in hospitio frivola non sine magna eius temeritate ab eo promissa. Qui mox ut me adesse audivit, fugit de hospitio, & a nullo poterat persuaderi, quod se meis presentaret aspectibus. Titulum stultitiae suae qualem dedit ad te quem memoravimus, per quendam civem ad me quoque destinavit. Referabant mihi quidam in oppido sacerdotes, quod in multorum praesentia dixerit, tantam se omnis sapientiae consecutum scientiam atque memoriam, ut si vo-

luminis

lumina Platonis & Aristotelis omnia cum tota eorum philosophia in toto perisset ab hominum memoria, ipse suo ingenio velut Ezras alter Hebræus, restituere universa cum præstantiore valeret elegantia. Postea me Neameti existente Herbipolim venit, eademque vanitate actus in plurimorum fertur dixisse presentia, quod Christi Salvatoris miracula non sint miranda, se quoque omnia facere posse quæ Christus fecit quoties & quandocumq; velit. In ultima quoq; huius anni quadragesima venit Stauronesum, & simili stulticiæ gloriosus de se pollicebatur ingentia, dicens se in Alchymia omnium qui fuerint unquam esse perfectissimum, & scire atq; posse quicquid homines optaverint. Vacabat interea munus docendi scholasticum in oppido memorato, ad quod Francisci ab Sickingen Balivi principis tui, hominis mysticarum rerum percupidi p̃motione fuit assumptus, qui mox nefandissimo formationis genere cum pueris videlicet voluptari cæpit, quo statim deducta in lucem fuga pœnam declinavit paratam. Hæc sunt quæ mihi certissimo constant testimonio de homine illo, quem tanto venturum esse desiderio præstolaris. Cum venerit ad te, non philosophum, sed hominem fatuum & nimia temeritate agitatum intervenies. Vale, mei memor cum opportunitate

principali. Ex Herbipoli vicesima die
mensis Augusti, Anno Christiano-
rum M. D. VII.

JOAN.

IOANNES TRITHE-
MIUS ABBAS D. JACOBI HER-
bipolensis, Rogerio Sycambro sa-
lutem & charitatem.

E Pistolam tuam prima die mensis Augusti ad me datam Rogeri charissime, suscepi sexta die eiusdem mensis, in qua iterum atque iterum postulas, ut tibi titulos & rationem omnium lucubratorum transmittam, quod itidem & te prius rogasse, & me promissione pollicitum non ignoro. Faciam nunc itaque quod hortaris, pinacemq; editionum mearum per ordinem temporis quo sunt facta tibi designabo.

In primis cum essem annorum trium & viginti, comportavi ex scriptis doctorum summulam virtutum in duobus libris, quam necdum in lucem edere potui. Hoc opus sic incipit, Magna virtus animæ est virtutem amā.

Ad instantiam quoq; Joannis Damij Curtensij, nunc prepositi sanctimonialium in Noviburgo prope Budorim, tunc Monachi & Capellani mei, scripsi de tentationibus Monachorum libros duos, qui & ipsi necdum sunt emissi. Hoc opus sic incipit, Humanum genus.

Ad instantiam denique Nicolai Stauronesij, tunc Prioris mei claustralis in Spanheym, scripsi su-
per

per, regulam Sancti Patris nostri Benedicti libros duos, quod sic incipit, *Venite filij audite me, timorem Domini docebo.*

Ad petitionem quoque memorati Joannis Damij scripsi duos libros exhortationum ad monachos, qui & ipsi delitescunt. Hoc opus sic incipit, *Militia conventus Christiana.*

Ad instantiam cuiusdam amici librum scripsi unum de miseria vite presentis, in quo legentis animum ad mundi contemptum inducere conatus sum. Hoc opus dudum fuit impressum, & incipit, *Cum nihil sit vita, &c.*

Contra vitium proprietatis monachorum atque claustralium scripsi librum unum ad instantiam cuiusdam monachi in Blidenstat, qui est impressus Moguntia ante plures annos. Hoc opus sic incipit, *Omnes ad vitam, &c.*

Chronicon quoque monasterij tunc mei Spanheimensis, à tempore foundationis sue usque ad annos Christianorum millesimum quingentesimum secundum cum magno labore conscripsi, in quo successiones, tempora, & gesta omnium Abbatum eius à primo usque ad me, quantum invenire potui diligentissime ordinavi, magnum volumen conficiens historiarum, in quo singulis annis multi per digressionem inserui rerum memoratu in Alemania dignarum. Hoc opus sic incipit, *Anno Domini.*

De modo & forma visitationis claustralium scripsi librum, qui Nurenberga dudum iussu Patrum

est impressus, & sic incipit, *Fratres tuos distabis si recte.*

De modo etiam & forma celebrandi synodum ordinis Provincialis scripsi librum unum jussu & imperio Patrum, qui prescripto coimpressus est, incipit, *Quoniam in celebrand.*

Statuta quoque capitulorum provincialium a tempore Concilij Constantiensis usque ad capitulum in Hirsavia celebratum, mandato Patrum abbreviando in unum librum comportavi, qui duobus prescriptis Nurnberge compressus est, & incipit sic, *Quoniam volenti singula ord. stat.*

Statuta etiam annalis capituli Patrum de observantia, eorum jussu in unum librum ornatiore stylo abbreviando redegei, qui Colonia habetur in Cœnobio Sancti Martini, & in Spanheim habetur, & incipit sic, *Reverendis in Christo.*

Ad instantiam Joannis Abbatis Bursfeldensis modum & formam descripsi annale capitulum celebrandi, quod opus priusquam perficerem ille obiit, & libellus in Spanheim cum aliis remansit. Incipit autem sic, *Reverendo Patri Domino Joanni.*

Ad preces Blasij Abbatis Hirsaviensis chronicon eiusdem Cœnobij scribere adorsus maiorem partem complevi, sed illo mortuo editionem intermisi, incertus qua mercede successor eius laborem recompensare futurus sit.

Ad eiusdem Abbatis Blasij preces scripsi librum unum de ruina ordinis nostri, quem *neidm*, id est, *lugubrem*,

lugubrem, prae notavi. Hoc opus Moguntiae impressum est, & mandato Patrum ad mensam in provinciali capitulo semper legi consuevit. Incipit autem, Cum ordinis nostri pristinum decorem.

Ad instantiam Getlaci de Breytbach Abbatis Tuitiensis prope Coloniam, scripsi de laude scriptorum librum unum, qui est Moguntiae impressus, & incipit, Venerabili patri Domino, &c.

Ad preces quorundam patrum de ordine Carmelitarum scripsi libros duos, in quorum primo, principium, incrementum, & laudes eiusdem ordinis digessi. In secundo illustres viros qui in eo clauerunt consignavi. Hoc opus Moguntiae impressum est, & incipit, Precibus & instantia vene. &c.

De laudibus quoque Sanctae Annae matris intactae atque castissimae virginis Mariae Dei genetricis scripsi librum unum ad preces Rumoldi Prioris Francofordensis memorati ordinis, qui est impressus, & incipit, Voti compellit necessitas.

Ad preces cuiusdam Novelli sacerdotis Nicolai Mernicensis, apud Grunes quodam conscholaris mei scripsi de institutione vitae sacerdotalis librum unum, qui est impressus, & incipit sic, Petis à me Nicolae frater charissime.

Ad Joannem Camerarium Dalbergium Vaugionum eruditissimum antistitem librum scripsi de ecclesiasticis scriptoribus prae notatum, qui Basilea

fuit impressus, sic incipit post epistolam, *Multorum instantia sæpè rogatus.*

Ad preces Jacobi Wimpfelingi Sletstattenſis Poetae, Oratoris, atque Theologi clarissimi opusculum scripsi de illustribus Germaniæ scriptoribus, quod prenotavi: Catalogum luminarium Germaniæ. Hoc opus Moguntiae impressum sic incipit, Quoniam sunt nonnulli Jacobe.

De viris quoque illustribus ordinis nostri scripsi libros quatuor, qui nec dum in lucem prodierant, quorum primus loquitur de principio & incremento ipsius ordinis in genere. Secundus verò catalogus est Sanctorum ex ordine ipso canonizatorum. Tertius Romanos continet pontifices ex ipso assumptos. Et quartus viros ordinis exprimit insignes, qui non minus Ecclesiam catholicam quàm ordinem ipsum scriptis & lucubrationibus suis magnifice ornarunt. Hoc opus sic incipit, Cogitanti mihi ac crebrius.

Ad fratrem Albertum Latronem, ordinis Minorum, scripsi de computo Ecclesiastico librum unum, qui non est adhuc deductus in publicum. Incipit autem, Joannes Trithemius Abbas, &c.

Ad imperium patrum ordinis mei de observantia nostra, quæ Bursfeldensis à loco suæ originis dicta est, scripsi arduum opus de triplici regione claustralium, occasione accepta, ex quibus synthematibus in prologo fit mentio. Sunt autem tres libri, quorum primus regionem describit claustralium incipientium, secundus proficientium, tertius perfectorum.

Hoc

Hoc opus Moguntiae impressum est, & post epistolam meam ad praesidentes sic incipit, Cum vita monastica statum.

Ad preces quoque cuiusdam amici, praefato trium regionum claustralium operi adiunxi, post finem, spirituale exercitium monachorum librum unum, qui similiter eum illo est impressus, & incipit sic: Quoniam opusculum de triplici reg.

Rursus de ipso monachorum exercitio unum epitoma ad eiusdem amici petitionem extraxi, quod cum praescriptis similiter est impressum, & sic incipit: Et si formula spiritualis.

Magnum post haec & nimis arduum opus Stegographiae mirabilis ad inventionis in octo libros partitendum scribere sum ador sus, cuius primum quidem librum & secundum ad finem usque perduxi, tertium verò mancum & reliquos omnes dimisi usque in hunc diem animo sepultos, multiplici consideratione persuasus, cum & labor sit magnus, & forsitan retributio parva. Maneat ergo imperfectum, sicut jacet, donec aliud persuadeat utilitas. Hoc opus sic incipit: Antiquissimos sapientes, quos Graeco sermone philosophos.

Ad preces Udalrici Estingensis Theologi, Coloniensisq; maioris Ecclesiae Canonici, de certis dubiis & questionibus in Evangelio narrat Joannem scripsi ad textum Graecum libellum, qui non est impressus, & incipit, Crebris amicorum.

Ad eundem alium scripsi libellum de quibusdam in Psalterio dubiis ad exemplaria Græcorum, quorum brevem feci absolutionem. Incipit autem: Cum nuper ad Coloniam.

De sanctissima quoque matre Anna' Rosarium quinquaginta distinctum articulis ordinavi, pro mea in eam devotione, simul & horarias preces, quas cursum appellare consuevimus, officium missæ cum sequentia, Exultent in hac die, & alia quæ incipit: Jesu colorum regis sanctam laudemus.

Ad preces Macarij Abbatis Limpurgensis scripsi de miseria prelatorum Claustralium libros duos, qui necdum in lucem sunt editi, sed in Spanheim manserunt. Hoc opus sic incipit: Ut de miseria prelatorum claustralium, &c.

Orationes in capitulis ordinis & extrahabitas, plures scripti numero quàm viginti, quorum aliqua Moguntie fuerunt impressæ, aliæ verò per amicos dispersæ sunt.

Rosaria quoque multa de diversis sanctis, Petro, Paulo, Maria Magdalena, & aliis, collectas, proas sive sequentias, orationesq; supplicatorias sine certo numero complures, ad instantiam devotorum boninam scripsi, quorum omnium exemplaria non retinui. Complura etiam parva scripsi opuscula, quorum hac vice titulos omnium ad memoriam nequeo revocare. Ex his nonnulla in lucem edita jam dudum prodierunt, & alia verò in Spanheim necdum satis elucubrata

elucubrata dimisi, in posterum forsan perficienda.

De origine & progressu Ducum Bavariae historiam quoque scripsi jubente Serenissimo Principe Domino Philippo Comite Rheno Palatino, cuius exordium operis à memoria lapsum est,

Epistolas vero ad amicos scripsi multas, quarum paucas in unum librum coadunavi, illas videlicet quas in principio Abbatia mea Spanheimensis emissem. Reliquae autem absque ordine jacent adhuc in schedulis dispersae, quas si potero in unum volumen aliquo tempore comportare curabo.

Hae sunt synthemata mea Rogeri amantissime Sycamber, quae in Abbatia Spanheimensi me scripsisse ad praesens memini, inter occupationes rei familiaris continuas, & creberrimas ut nosti in ordine meo visitationes, ab anno Christianorum millesimo quadringentesimo octuagesimoque tertio, die mensis Julij vicesima nona, quando in Abbatem fui electus Spanheimensem, usque ad annum millesimum quingentesimum quintum, primam videlicet diem mensis Aprilis, quando de Spanheim ultimo exivi non amplius reversus. A tempore vero exitus mei de Spanheim usque ad introitum meum in hanc Divi Jacobi Abbatiam, fluxerunt menses decem & octo, dies quindecim, in quibus parum scribere potui, praeter quasdam epistolas familiares quas in unum librum hic postea redegi. Novem vero mensibus,

Xx 4

quibus interea cum serenissimo Principe Joachim, Electore in Marchia Brandenburgensi manseram, quod te non latet, minime fui ociosus, sed quaedam ad eius imperium lucubravi opuscula, quorum aliqua complevi, reliqua imperfecta dimisi. Nam complurium historias abbreviavi sanctorum ad eiusdem Principis instantiam, quorum devotione per amplius fervebat, multasque & varias orationes de eisdem supplicatorias in uno volumine comportavi quod sic incipit: *Magnum & arduum opus tui amore Princeps, &c.*

Eodem quoque tempore in Marchia constitutus iubente memorato Principe scripsi de variis atque diversis materiis & rebus antiquitatum ex disputatione quotidiana emergentibus libros 14. in uno volumine, quod opus prenotavi *Panaethiam*, cuius prologus primus sic incipit, *Multa sunt preceptor magne, &c.*

Aliud etiam opus Hieraticum scripsi ad eundem Principem pro diversis morbis propellendis necessarium, in quatuor & triginta particulas divisum, cuius primus prologus sic incipit: *Ea que tue maiestati scripturus aggredior, &c.*

Prescripta tria volumina complevi ad finem, reliquorum vero, que necdum perfeci, titulos hic dicere nemo compellit.

Hec

Hæc sunt Rogeri charissime, quæ Abbas Spanheimensis in tribus & viginti annis lucubravi, opuscula, quæ verò sequuntur postea scripsi Abbas Monasterii sancti Iacobi Apostoli in suburbano Herbipolensi, cui nunc præsum indignus, tanto literarum intentioni vacās liberius, quāto propter inopiā rei temporaliæ minus sum in externis occupatus. Sciens enim locum esse pauperem & quietum, eò assumpsi libentius, quo me posse vacare studio scripturarum liberius sperabam: scis enim, quod plures magnas Abbatis, & pingues mihi à Principibus oblatas, amore quietis & scripturarum contempsi. Hanc autem, cum mihi fuisset oblata, meo confidens amplius convenire proposito, sciens pauperulam assumpsit, in qua necdum integrum complevi annum, unde & paucā lucubravi.

In primis scripsi librum unum in laudes sanctissimi Ioseph nutritrici Domini & Salvatoris nostri Iesu Christi, cui adijunxi Rosarium quinquaginta articulorum ex præconiis meritorum eius. Officium quoque cum orationibus, & prosa, quam Sequentiā appellant. Hoc opus sic incipit: Magno sepe desiderio statui satisfacere & devotioni propriæ.

Post hæc scripsi ad Iacobum Tritemium fratrem Epistolarum mearum familiarium libros duos, quorum primus continet quasdam epistolas numero sexaginta sex, quas scripsi ad diversos per totum illud tempus, quo de Monasterio Spanheimensi exivi, usque ad introitum meum in hunc locum. Se-

cundus verò continet epistolas similiter sexaginta, quas hoc anno Abbatia huius primo scripsi ad diversos. Hoc opus sic incipit: Opportune satis admonuisti suavissime, &c.

Scripsi præterea hoc ipso anno magnum & laboriosum opus in sex libros partiales divisum, quod prænotavi græca dictione pollographiam, quod latine sonat multam scripturam: docet enim miranda subtilitatem naturali, multos immo infinitos scribendi modos, & nuntiandi secretissime tutissimeque ad sine aliqua suspitione universaliter in omni lingua totius mundi quodcumque fuerit nuntiandum vel scribendum. Hoc opus sic incipit: Legimus complures veterum sapientes, &c. Sed notandum Rogeri, quod hoc opus habere neminem aequè decet ac Principes magnos atque potentes, per quod secretissima negotia sua nuntiare possunt absentibus sine timore, ita quod arcanum eorum totus mundus non possit invenire absque huius libri scientia, quæ facile discitur habito volumine, & sine labore in memoria retinetur. Propterea statui hoc opus quidam offerre Principi, cuius sapientia & virtus omne bonum meretur.

Contra perniciosum quoque Simoniam ac proprietatis claustraliū morbum & vitium maxime Monialium, ad propositam mihi questionem respondendo scripsi librum unum, qui sic incipit: Est Canobium quoddam Monialium, &c.

Hæc etiam sunt Rogeri, quæ præsentī anno in hac sancti

sancti Jacobi Abbatia constitutus lucubravi, quorum scire titulos & seriem toties desiderasti. In manibus adhuc quadam versantur imperfecta, quorum titulos & prenotationes te scire faciam, cum ad calcem edita fuerint.

Decrevi autem in posterum, si voluerit Altissimus, ut potest omnia solus, opus lucubrare meorum omnia in maximum, quod libris duodecim foret distinguendum, quorum materia erit de demonibus artibusque profanis & maleficiis eorundem, quibus humanum genus miserè decipiunt: estque mihi animus omnes superstitiosas demonum artes & hominum pro viribus explodere, confutare, & quam sint vanissima, perniciose ac detestanda multipliciter ex propriis stultorum, qui eas tradiderunt, libris demonstrare: videtur enim mihi necessarium opus his maxime temporibus, in quibus homines nimium sunt curiosi, docti videlicet nonnulli similiter & indocti, ea perquirentes, quae melius noscissent. Laboris tamen ardui magnitudine non mediocriter deterritus ad tempus differre intentionem hanc meam utile putavi, quo interim successive materia in unum pro tanto necessaria opere comportetur. Haec sunt, quae tibi ad literas tuas iudicio meo rescribenda fuerant. Si qua verò post hac in lucem edidero, non inter ultimos scies. Vale nostri memor ad Deum. Ex Herbipoli ultima die Augusti. Anno. Christianorum M.D.VII.

JOAN:

IOANNES TRITEMVS

ABBAS DIVI JACOBI HER-

bipolis magistro Libanio Gallo præceptori suo

doctissimo salutem. & perpetuam

in Domino charita-

tem.

NEscio Libani quid mali nobis intulerit fortuna, quidve inviderit boni, ut cum natura simul & gratia nos mente & spiritu fecerit unanimes, illa tanto locorum intervallo voluerit ab invicem corporibus esse distantes: unde fit, quod uterque vehementer dolemus, neque verbis quidem, neque literis mutuis, nisi post menses & annos plerumque plures, nos posse consolari, & interdum ne hoc ipsum quidem propter rarum qui literas perferant nostras, referantque occursum. Accepi nuper in fine mensis Septembris literas, quas ad me cuidam mercatori Francfordiam petituro, in Hispania vicesima quarta die mensis Junii, ut apparuit, tradidisti, ornatas simul & multis philosophia nostra mysteriis plenas, in quarum lectione sæpius & iterum repetita, usque adeo miratus & letatus sum, ut penè mihi viderer extra me factus, nec esse in Franciam tecum, sed in Hispania, vel in Majorica tecum. Erunt mihi litteræ hæc tuæ quoad vixero memoriale sempiternum, & in unicum post Dominum nostrum Iesum Christum repositæ confugium, per quas in adversis

adversis constantiam, in ambiguis experiar veritatem. Magnis mirandisque in philosophia scient arcanis, quæ meo iudicio nullius capiet mortalis intellectus, qui tuo prius non fuerit magisterio imbutus. Cellam te brevi proponis intrare magistri, quem imitari moribus sanctis tempore parvo in terris, te perpetuo nunquam pudebit in cælis. Sed interea præceptor discipulum cui imbuendum commendas, si pro Christi amore tu eremum, ille inhabitat mundum? O Libani animæ dimidium mea, me precantem, si possibile fuerit, exaudi, ut priusquam tuum hac in re nimis ardua exequaris propositum, fidelem imò fidelissimum tibi accedas Melaniam, cui sapientissimus archiepius jugiter adest Theophilus, qui forsitan sua prudentia Pelagium tibi novum ex mathetho suscitabit. Majoricam siccine Libani abibis confusione exponens Triandricum, mærori quoque Megalopium, quorum alter promisit, alter jam diu anhelus præstolatur adventum? Quid velim intelligis, fac ut amorem in nos tuum fortissimè etiam nunc experiamur valentiorum. Libros divi Pelagii cœlestis doctrinæ, quos Melanio internuntiante postulavimus à te, jam nos confitemur adeptos, pro quibus & tibi gratias agimus, & juxta placitum fideliter remittemus. Mearum cupiditatem Libani, vivo hic tanto liberior mihi, quanto mundi pauperior rebus, ternarium pro viribus ad unitatē reducens, mentemque restituens sibi, quo purior intellectus ad metas evadat principii jure propositas.

Est

Est mihi contentio interdum cum Melanțianis, qui binarii partem subvertere conantur, aliquantoque tempore non jure, sed violentia quadam septimam sub æquinoctiali portionem agelli possederunt. Noster ille pigmentarius suo more in orbe rotatur, parum stabilis loco, qui quoties ad nos revertitur, nos vos semper auribus ingerit ventos. Mare Deo Opt. Max. largiente tranquillum agnoscito, quamdiu placuerit illi, qui omnia dedit, quo nobis feliciter navigandum, hoc solum triste habentibus, quod tempestatet transacta, incommodorum meminisse pudet. Archicomitem Melanii præceptorem vigilantissimam, si quo tempore viciniorem tibi intellexeris, non prætereas velim, utpote amantissimum tui, & qui communis in Christo sit multorum amicus, crebroq; benefecerit nobis. Dedi has ad te perfectas literas meas cuidam mihi ignoto, qui se in Galliam testabatur iturum, cum mandatis, quatenus Carolo Bovillo Theologorum Principi eas apud Parisios philosophanti consignaret, per quem ad tuas tuto pervenirent manus. Tu mihi rescribere cum decreveris per ipsum Bovillum, si aliter nequiveris, mihi & notum & amicum, literas tuas ad me ordinatim perferendas. Vale. nostri memor ad Deum. Ex
 Heripolis 5. Octob. Anno Christianorum M.D.VII.

SERE.

SERENISSIMO INVICTISSIMOQUE Principi & Domino, D. Joachim Brandenburgensium Marchioni, Stetinenſium Pomeranorumque Duci, ſacri imperii Archicameratio, Principi Electori, Joannes Triemius, Abbas & Jacobi Herbpolenſis ſalutem,

Sereniſſime Princeps, tua in primis excellentia notum facio, me ſerenitatis humilimum oratorem, Deo miſerante Opt. Max. ſanum & incolumem, modoque more valentem, ac nihil magis optantem, quam ut omnia circa ſtatum tuæ Serenitatis, uxoris quoque, filii, ac fratris proſpero gerantur ſucceſſu. Librum, pro quo in menſe Majo tua ſerenitas ad me literas dedit, juxta votum ſcriptori meo dedi reſcribendum, quem menſe perfectum Septembri, quanta mihi fuit poſſibile venuſtate ac pulchritudine, feci operimentis ligari, de foris quoque more tuo in ſuperficie deaurari per totum. Volui autem quantoties ipſum librum tuæ deſtinare majeſtati, nec differrem vel pauculos dies, niſi tabellarium, quem eram miſſurus, febres detinerent quartana, qui mox, ut convaluerit, librum tuæ Celſitudini portabit. Cetera verò, quæ tua ſerenitas mihi lucubrandâ commiſit, partim jam edidi, partim ad hunc perficiendâ in manib. verſantur uſque diem. Curabo enim pro viribus, ut protius in me beneficiis me-

mor

mor & gratus inveniar, quibus etsi referre gratias
 nequeo, habere tamen & agere minime cessabo.
 Quod verè desideratum volumen cum latore præ-
 sentium literarum serenitati tue non miserim, factū
 ratione arbitreris oportet: est enim juvenis & pau-
 per scholaris, aliquamdiu famulus meus existens,
 qui mea cohortatione studium repetiturus, quod
 intermiserat, Francofordianum illud serenitatis
 tue Gymnasium adibit, cui has quidem tradidi li-
 teras: librum verò committere periculorum metu nō
 audebam. Spero tamen quod brevi convalescente
 tabellario meo, gratiam letior tuam aditurus sit.
 Cyphum argenteum intus & foris deauratum, quē
 mihi clementia tua per eundem tabellarium desti-
 navit, cum maxima animi gratitudine me fateor
 suscepisse, pro quo gratias ago quantas possum & ha-
 beo immortales: erit enim mihi serenitatis tue me-
 moriale magnum, & signum benevolentiae tuae in me
 manifestum. Complevi, Domino adjuvante, poly-
 graphie meae opus in sex partes, sive libros distinctū,
 quod tuae maiestati constat esse dicatum. Operam
 dabo, ut sacris conspectibus tuis quantotius exhi-
 beatur. Omnipotens Deus celsitudinem tuam, o
 Princeps inclyte, diu conservet incolumem perpe-
 tuoq; felicem, cui me humili supplicatione com-
 mendo. Ex Herbipoli 16. die mensis
 Octobr. Anno Christianorum
 M. D. VII.

FINIS.

sentium literarum ferpnitati meum
ratione arbitrio oportet: est enim iuratu
per scholaris, aliquandiu famulus meus
qui mea cohortatione studium repetitur
intermiserat, Francofordianum illud
tua Gymnasium adibit, cui has quidem
teras librum vero committere periculum
audebam. Spero tamen quod brevi curam
tabulario meo, gratiam letior tuam ad
Cyphum argenteum intus & foris diam
mibi clementia tua per eundem tabella
navit, cum maxima animi gratitudine
suscepisse, pro quo gratias ago quantu
beo immortales: erit enim mihi serentia
morale magnum, & signum benevolentie
manifestum. Complevi, Domino adjuv
graphia mee opus in sex partes, siue libri
quod tua maiestati constat esse dicam
dabo, ut sacris conspectibus tuis quanta
beatut. Omnipotens Deus celsissimus
Princeps inclyte, diu conservet meum
tuosq, felicem, cui me humilis supplicam
mendo. Ex Herbipoli 16. die
Octobr. Anno Christianissimo

M. D. VII.

FINIS.

